

En väg framåt

UTREDNING OM DEN FRAMTIDA SAMEPOLITIKEN

TORP EIVIND

Innehåll

<text under denna rubrik tillkommer>

Förord

<text under denna rubrik tillkommer>

Utredningen lägger med detta fram sina förslag.

Östersund i februari 2017.

Bakgrund

Samiska rättsfrågor och frågan om renskötseln rättsliga reglering har under de senaste 30 år utretts vid ett flertal tillfällen i Sverige. Detta har dels skett mot bakgrund av brister i den befintliga nationella lagstiftningen, dels mot bakgrund av utvecklingen inom internationell rätt som har påkallat behovet av utredning av samernas rättsliga i Sverige. Trots detta kan det konstateras att det fortfarande är 1971 års rennäringslag som är det bärande rättsdokument för den rättsliga regleringen av samernas rättigheter i Sverige.

Av de förslag som har lämnats av de många utredningar som har utrett ovannämnda frågor har endast enskilda delförslag lagts fram för riksdagen. Detta har lett till att Sveriges rättsliga reglering av samernas rättigheter har kommit att präglas av tillfälliga åtgärder snarare än övergripande överväganden. Bristen på helhetsgrepp har under de senaste decennierna blivit allt mer iögonfallande. I en jämförelse med andra länder med likande utmaningar blir detta allt mer påtagligt.

Sverige har aldrig tidigare haft en rättslig reglering av samisk renskötsel som varit så ålderdomlig som den är idag. När 1971 års rennäringslag tillkom, efter utredning under 1960-talet, var behoven inom renskötseln helt andra än de är idag. Då var behovet av modernisering och rationalisering framträdande utifrån statens önskemål att väsentligt öka antalet renar. Idag konfronteras renskötseln med helt andra utmaningar.

Samlat sett har ovannämnda utveckling lett till en situation där det föreligger ett stort behov av ny rättslig reglering beträffande samiska rättsfrågor. Samtidigt så ska det påpekas att behovet av rättslig reform på detta område förmodligen har uppfattats av statsmakterna utan att omfattande förslag har lagts fram mot bakgrund av politiska bedömningar vad gäller riksdagens inställning.

Under hösten 2009 presenterade regeringen Reinfeldt departementspromemorian Vissa samepolitiska frågor (DS 2009:40). Förslagen lämnades till riksdagen men fick innan riksdagsbehandlingen omfattande kritik, bland annat från Sametingets sida. Mot den bakgrunden återkallade regeringen förslagen. I samband med regeringens återkallande uppmanade regeringen Sametinget att från sin sida inkomma till regeringen med förslag kring en ny offentlig samepolitik. Sametinget har, enligt uppgift, uppfattat att regeringen Löfven har intagit samma inställning även om man har uttryckt att för egen del kommer att lägga fram förslag i vissa enskilda frågor. Mot denna bakgrund har Sametinget ålagts uppgiften att presentera vissa förslag beträffande den framtida samepolitiken. Frågan har under senaste åren återkommande diskuterats vid Sametingets plenumsmöten.

Denna utredning är ett direkt resultat av den uppmaning som regeringen tidigare har lämnat till Sametinget i denna fråga.

Utredningens syfte

Utifrån bakgrunden för denna utredning är det vissa förutsättningar för utredningens arbete som kan behöva klargöras särskilt.

För det första syftar inte utredningen att råda bot på behovet av en sammanhållen och helhetlig offentlig samepolitik. Den tid som utredningen har haft till sitt förfogande samt de resurser som har förelegat har inte medgett att en sådan målsättning har varit möjlig. Därutöver är det heller inte naturligt att uppfatta regeringens uppmaning som ett önskemål om en fullständig lösning av utmaningar som sakområdet erbjuder.

Utredningen syftar däremot till att komma med förslag till en lösning av en den situation som har uppkommit under de senaste decennierna där få samepolitiska förslag har kommit till faktisk behandling i Sveriges riksdag. Utredningsarbetet har därför syftat till att identifiera förslag som kan utgöra möjliga lösningar av politiskt komplicerade sakfrågor men innebär samtidigt strategiskt viktiga framsteg vad gäller samernas rättsliga ställning.

De förslag som utredningen presenterar innebär, enligt min uppfattning, viktiga principiella ställningstaganden vad gäller samernas rättsliga ställning i Sverige. Utredningsförslagen kan ses som en väg framåt i arbetet för att utveckla en ny offentlig samepolitik men representerar samtidigt väl genomarbetade förslag. Varje enskilt förslag har bearbetats rättsligt på ett sådant sätt att det inte föreligger något hinder mot att fatta beslut om förslagen. Utredningen representerar således också ett konkret förslag om ny rättslig reglering vad gäller samernas rättigheter i Sverige.

Vid ett eventuellt genomförande av förslagen bör emellertid vissa frågor ytterligare utredas med tanke på nödvändiga ändringar i föreskrifter.

Sammanfattning av utredningsförslagen

Utredningen lämnar bland annat följande förslag:

- Att all lagstiftning som explicit rör samer och samiska förhållanden samlas i en egen balk: samebalken.
- Att samebalken består av fyra kapitel.
- Att samernas grundläggande rättigheter som urfolk framgår av 1 kapitel samebalken.
- Att rennäringslagen delvis görs om och ingår som kapitel 2 i samebalken.
- Att sametingslagen ingår som kapitel 3 i samebalken.
- Att lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk görs om och ingår som kapitel 4 i samebalken.
- Att renskötselrätt tillkommer alla samer men endast för utövas av den som har renmärke.
- Att samer som är registrerade i Sametingets röstlängd ges möjlighet att ansöka om medlemskap i sameby.
- Att alla medlemmar i sameby har rätt till jakt och fiske.
- Att en sameby får upplåta rätten till jakt och fiske inom samebyns året-runt-marker.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen beräknas inte leda till ökade kostnader för staten. Förslagen innebär dock att vissa uppgifter som idag åligger andra statliga myndigheter i framtiden åläggs Sametinget. Förslagen överensstämmer således med statsmakternas önskemål om att successivt överföra beslutskompetens till Sametinget i frågor som rör samiskt näringsutveckling.

Detta gäller dels i vissa frågor om myndighetsansvar i förhållande till samisk renskötsel. Det gäller frågan om prövningsinstans vid upplåtelse av nyttjanderätt på kronomark ovanför odlingsgränsen där förslaget innebär att prövningen ska göras av Sametinget och inte av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. 2 kap 33 § samebalken i förslaget. Därefter gäller det skyldighet att utse syssloman vid uppenbar försummelse i renskötseln där skyldigheten idag åvilar länsstyrelsen men där förslaget innebär att den överförs till Sametinget. 2 kap 43 § samebalken i förslaget. Därefter gäller det frågan skyldighet att söka träffa överenskommelse om rättelse vid bristfällig renskötsel där skyldigheten idag åvilar länsstyrelsen men där förslaget innebär att den överförs till Sametinget. 2 kap 72 § samebalken. Därutöver gäller det överklagandeinstans i förhållande till beslut av syssloman där länsstyrelsen idag är överklagande instans men där förslaget innebär att Sametingets i framtiden blir överklagandeinstans. 2 kap 97 § samebalken. De tre senast nämnda förslagen rör alla frågan om syssloman och är således sammanbundna med varandra.

Därefter gäller det frågan om myndighetsansvar för rådgivning och information i frågor kring sameras rätt att nytta samisk. Enligt nu gällande bestämmelse i lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk åvilar ansvaret "en myndighet" utan närmare specificering. Enligt förslaget åläggs Sametinget ansvaret för detta. 4 kap 21 § samebalken.

Mot denna bakgrund innebär förslagen att en viss resursöverföring från länsstyrelserna till Sametinget. Det ska dock påpekas att varje av de ovannämnda sakområden representerar frågor som endast undantagsvis kräver beslut.

Slutligen tillförs Sametinget enligt förslaget en ny uppgift genom att utgöra överklagningsinstans vid avslag om medlemskap i sameby. Det är svårt att på förhand beräkna omfattningen av denna typ av ärenden.

Sammantaget kan det mot bakgrund av vad som ovan nämnts finns grund till att närmare utreda vilka ekonomiska resurser som ska överföras till Sametinget.

Utredningen föreslår att samebyar ska kunna upplåta sin jakt och fiskrätt och att eventuell avgift för sådan upplåtelse tillfaller samebyn. Förslaget innebär en annan fördelning av avgiften än den nu gällande där avgiften från sådan upplåtelse fördelas mellan sameby och samefonden. Förslaget innebär således att medel som inkommer till samefonden i någon mån kan komma att minska. Andelen medel som inkommer till samefonden som följd av denna form av upplåtelse torde emellertid utgöra en mycket liten del av fondens samlade medel. Den nuvarande regleringen har mött väsentlig kritik med tanke på att det strider mot rättsordningen att

ersättning för intrång i en rättighet tillfaller annan än rättighetshavaren. Mot den bakgrunden är det angeläget att genomföra den föreslagna ändringen.

Ersättning vid beslut om upplåtelse för annan typ nyttjanderätt fördelas enligt utredningens förslag på samma sätt som nu, nämligen med fördelning med hälften till berörd sameby och hälften till samefonden.

Läsanvisningar

För att underlätta läsningen av förslagen ska följande anvisning ges:

Vad gäller förslag till 1 kapitel samebalken är all text under denna del svart. Alla bestämmelser (paragrafer) i detta kapitel är nya och någon markering mellan nytt och gammalt är således inte behövligt i denna del.

Vad gäller förslag till 2 kapitel samebalken rör det sig om en omarbetning av vissa av rennäringslagen bestämmelser. För att göra läsningen så smidig som möjligt så finns både nuvarande bestämmelse i rennäringslagen samt mitt förslag till ändring med. Med svart text och längst ut i vänster marginal finns nuvarande bestämmelse och med röd text och indraget vänstermarginal finns förslag till ny bestämmelse. I vissa fall är det endast frågan om att ändra ett stycke eller en mening av en paragraf. För paragrafer som inte föreslås ändrade står det dessutom markerad INGEN ÄNDRING med röd text. Nummerföljden för paragraferna är inte ändrade för göra jämförelsen mellan befintlig och föreslagen bestämmelse så smidig som möjlig.

Vad gäller förslag till 3 kap samebalken är det endast frågan om ändring av 1 § av sametingslagen, markerat med röd text. Övrig svart text innebär inga förändringar. Numreringen av paragraferna är markerad med röd text med tanke på att numreringen kan ändras med tanke på att ett antal paragrafer har utgått.

Vad gäller förslag 3 kap samebalken så omfattar det ganska många ändringar i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk men där ändringar innebär att text har tagits bort. För att synliggöra ändringarna har alla redaktionella ändringar i detta kapitel markerats med röd text.

I detta skede lämnas en motivering till varje enskilt lagförslag.

Lagförslag

Samebalk

1 kap. Övergripande bestämmelser om samernas rättigheter i Sverige

1 §

I denna balk finns bestämmelser om samernas särskilda rättigheter i Sverige. Bestämmelserna syftar till att främja samernas möjlighet att bevara och utveckla sin kultur, sitt språk och sitt samhällsliv.

2 §

Samerna är ett urfolk i Sverige. I egenskap av urfolk har samerna särskilda rättigheter dels till land och vatten, dels i förhållande till den statliga och kommunala förvaltningen i övrigt.

3 §

Samerna har rätt att bedriva renskötsel, jakt och fiske inom vissa delar av det svenska territoriet. Bestämmelser om detta finns i kapitel 2.

4 §

Samerna har rätt till politisk representation i form av ett eget parlament, Sametinget. Sametinget är också en myndighet som beslutar i frågor som rör samiskt näringsliv och samisk kultur. Bestämmelser om detta finns i kapitel 3.

5 §

Samerna har rätt att använda samiska i sin kontakt med svenska myndigheter. Bestämmelser om detta finns i kapitel 4.

6 §

Barn till samer har under närmare angivna förutsättningar rätt till utbildning med samisk inriktning. Bestämmelser om detta finns i skollagen (2010:800).

7 §

Förutom rätten till jakt och fiske får rättigheter som tillkommer samer inte upplåtas. Bestämmelser om detta finns i kapitel 2.

8 §

Vid lagstiftning, beslut eller andra åtgärder som kan ha särskild betydelse för samerna ska Sametinget konsulteras.

2 kap: Bestämmelser om samisk renskötsel

Renskötselrätt m.m.

1 §

Den som är av samisk härkomst (same) får enligt bestämmelserna i denna lag använda mark och vatten till underhåll för sig och sina renar.

Rätten enligt första stycket (renskötselrätten) tillkommer den samiska befolkningen och grundas på urminnes hävd.

Renskötselrätten får utövas av den som är medlem i sameby. Lag (1993:36).

1 §

Samer har en ensamrätt att bedriva renskötsel i Sverige.

Samernas rätt att bedriva renskötsel är grundat på ockupation och urminnes hävd.

Renskötselrätten tillkommer alla samer och innebär en rätt att använda mark och vatten till underhåll för sig och sina renar.

2 §

~~[har upphävts genom lag (1993:36).]~~

2 § NY PARAGRAF

Renskötselrätten får utövas av medlem i sameby som innehar renmärke.

Renskötselrätten får även utövas av medlem i sameby som bistår innehavare av renmärke i renskötseln.

Renskötselområdet m.m.

~~[Rubriken införd g. Lag 1993:36.]~~

3 § **INGEN ÄNDRING!**

Renskötsel får bedrivas inom följande områden (renskötselområdet)

hela året (året-runt-markerna)

i Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker dels ovanför odlingsgränsen, dels nedanför denna gräns på mark där skogsrenskötsel av ålder bedrivs under våren, sommaren eller

hösten, och marken antingen tillhör eller vid utgången av juni 1992 tillhörde staten (kronomark) eller utgör renbetesland,

på renbetesfjällen i Jämtlands län,

inom de områden i Jämtlands och Dalarnas län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten och var särskilt upplåtna till renbete,

den 1 oktober–den 30 april (vinterbetesmarkerna)

i övriga delar av lappmarkerna nedanför odlingsgränsen,

inom sådana trakter utanför lappmarkerna och renbetesfjällen där renskötsel av ålder bedrivs vissa tider av året.

Med renbetesland förstås mark som vid avvitrningen förklarats utgöra renbetesland eller av ålder använts som sådant land. Med renbetesfjällen förstås de vid avvitrningen för samerna avsatta renbetesfjällen och de områden som sedermera upplåtits till utvidgning av dessa fjäll. Lag (1996:949).

4 § **INGEN ÄNDRING!**

Betestid enligt 3 § första stycket 2 kan av länsstyrelsen förlängas, om det behövs på grund av ogynnsamma väderleks- eller betesförhållanden eller av annat särskilt skäl. Lag (1990:1490).

5 § **INGEN ÄNDRING!**

Om rätt att efter särskilt tillstånd driva renskötsel under hela året inom vissa områden nedanför lappmarksgränsen finns bestämmelser i 85–89 §§.

6 §

För renskötseln finns samebyar.

Mark som anges i 3 § första stycket 1 fördelas mellan samebyar i särskilda byområden. Byområde kan omfatta även mark som anges i 3 § första stycket 2.

Om särskilda skäl föreligger, kan del av byområde vara gemensam för samebyar.

6 §

För renskötseln och för samernas jakt- och fiskerätt finns samebyar.

Mark som anges i 3 § första stycket 1 fördelas mellan samebyar i särskilda byområden. Byområde kan även omfatta mark som anges i 3 § första stycket 2.

Om särskilda skäl föreligger, kan del av byområde vara gemensam för samebyar.

7 § **INGEN ÄNDRING!**

Indelning i byområden görs av Sametinget.

Indelningen skall göras så, att områdena blir lämpade för sitt ändamål med hänsyn till betestillgång och övriga omständigheter.

De samebyar som kan komma att beröras av ett beslut om ändrad indelning skall ges möjlighet att yttra sig över den föreslagna indelningen. Detsamma gäller fastighetsägare som kan komma att beröras av beslutet.

Innan Sametinget fattar beslut om ändrad indelning skall sammanträde hållas med berörda samebyar. Berörda fastighetsägare har rätt att närvara vid sammanträdet. Sammanträde behövs dock inte om

de berörda samebyarna samtycker till ändringen, och

sammanträde inte begärs av någon berörd fastighetsägare. Lag (2006:802).

8 § **INGEN ÄNDRING!**

Med samebys betesområde förstås byområdet och övriga områden som samebyn begagnar för renskötsel.

Samebys ändamål och medlemmar m.m.

9 §

Sameby har till ändamål att enligt denna lag för medlemmarnas gemensamma bästa ombesörja renskötseln inom byns betesområde.

Det åligger sameby särskilt att svara för att renskötseln drives på ekonomiskt bästa sätt och att utföra, underhålla och driva anläggningar som behövs för renskötseln.

Sameby får ej driva annan ekonomisk verksamhet än renskötsel.

9 §

Sameby har till ändamål att enligt bestämmelserna i detta kapitel för medlemmarnas bästa ombesörja renskötsel, jakt och fiske inom byns betesområde.

Det åligger sameby särskilt att svara för att renskötseln drivs på ekonomiskt bästa sätt och att utföra, underhålla och driva anläggningar som behövs för renskötseln.

Sameby får inte bedriva verksamhet i strid med renskötselns intressen.

10 §

Sameby kan förvärva rättigheter och åtaga sig skyldigheter när registrering skett enligt 39 §.

Sameby företräder medlemmarna i frågor som rör renskötselrätten eller medlemmarnas gemensamma intressen inom rennäringen i övrigt.

10 §

Sameby kan förvärva rättigheter och åta sig skyldigheter när registrering skett enligt 39 §.

Sameby företräder medlemmarna i frågor som rör renskötselrätten eller medlemmarnas gemensamma intressen inom renskötseln i övrigt, samt i frågor som rör jakt- och fiskerätten.

11 §

Medlem i sameby är

same som deltar i renskötseln inom byns betesområde,

same som har deltagit i renskötsel inom byns betesområde och haft detta som stadigvarande yrke och inte övergått till annat huvudsakligt förvärvsarbete,

den som är make eller hemmavarande barn till medlem som avses under 1 eller 2 eller som är efterlevande make eller underårigt barn till avliden sådan medlem. Lag (1993:36).

11 §

Som medlem i sameby räknas den som är registrerad i samebyns medlemsregister.

12 §

En sameby får som medlem anta annan same än som anges i 11 §, om denne avser att med egna renar driva renskötsel inom byns betesområde.

Om sökanden vägras inträde som medlem, får Sametinget medge sökanden inträde, om det finns särskilda skäl. Lag (2006:802).

12 §

En sameby ska i sitt medlemsregister som renskötande medlem införa

same som själv eller genom sitt husfolk driver renskötsel med egna renar inom byns betesområde.

same som har deltagit i renskötsel inom byns betesområde och haft detta som stadigvarande yrke och inte övergått till annat huvudsakligt förvärvsarbete,

den som är make eller hemmavarande barn till medlem som avses under 1 eller 2 eller som är efterlevande make eller underårigt barn till avliden sådan medlem.

I registret ska även som icke renskötande medlem införas den som enligt beslut av bystämman antagits som sådan medlem i samebyn.

13 §

Med renskötande medlem i sameby förstås medlem som själv eller genom sitt husfolk driver renskötsel med egna renar inom byns betesområde.

Renar som tillhör renskötande medlems husfolk anses i denna lag tillhöra den renskötande medlemmen.

13 §

Renar som tillhör renskötande medlems husfolk anses i detta kapitel tillhöra den renskötande medlemmen.

14 §

En renskötande medlems dödsbo får under tre år från dödsfallet fortsätta den renskötsel som bedrivits av medlemmen. Är en dödsbodelägare under 18 år, räknas tiden från det dödsbodelägaren fyller 18 år. Kravet i 1 § tredje stycket om medlemskap i sameby gäller inte för rätt till renskötsel som avses här. Lag (2006:802).

14 §

En renskötande medlems dödsbo får under tre år från dödsfallet fortsätta den renskötsel som bedrivits av medlemmen. Är en dödsbodelägare under 18 år, räknas tiden från det dödsbodelägaren fyller 18 år. Kravet i 2 § första stycket om renmärke och medlemskap i sameby gäller inte för rätt till renskötsel som avses här.

14 a § NY PARAGRAF

Same som finns registrerad i Sametingets röstlängd får ansöka om medlemskap i sameby.

En ansökan om medlemskap i sameby ska beviljas om den sökande, dens föräldrar eller mor- eller farföräldrar har anknytning till samebyn och inte särskilda skäl talar emot att medlemskap beviljas.

Vid beslut om medlemskap i sameby upphör medlemskap i annan sameby.

14 b § NY PARAGRAF

Ärenden om medlemskap i sameby beredas av samebyns styrelse och beslutas av bystämman.

Ett beslut om avslag om medlemskap i sameby kan överklagas till Sametinget.

Ett beslut om medlemskap i sameby kan inte överklagas.

Renskötselrättens utövande

15 §

Sameby får för medlemmarnas gemensamma behov begagna byns betesområde för renbete.

Länsstyrelsen bestämmer det högsta antal renar som får hållas på bete inom byns betesområde. Hänsyn skall därvid tas till andra intressen.

Om det behövs för att bevara renbetet eller annars främja renskötseln, kan länsstyrelsen förordna om inskränkning i betesrätten.

Om samebyn bryter mot ett beslut enligt andra eller tredje stycket får länsstyrelsen vid vite förelägga byn att följa beslutet. Har samebyn med stöd av 35 § första stycket bestämt hur många renar en medlem högst får inneha, får ett föreläggande att minska antalet renar även riktas mot en medlem som inte följer samebyns beslut. Lag (1993:36).

15 §

Sameby får för de renskötande medlemmarnas gemensamma behov begagna byns betesområde för renbete.

Länsstyrelsen bestämmer det högsta antal renar som får hållas på bete inom byns betesområde. Hänsyn ska därvid tas till andra intressen.

Om det behövs för att bevara renbetet eller annars främja renskötseln, kan länsstyrelsen förordna om inskränkning i betesrätten.

Om samebyn bryter mot ett beslut enligt andra eller tredje stycket får länsstyrelsen vid vite förelägga byn att följa beslutet. Har samebyn med stöd av 35 § första stycket bestämt hur många renar en medlem högst får inneha, får ett föreläggande att minska antalet renar även riktas mot en medlem som inte följer samebyns beslut.

16 §

Sameby får inom byns betesområde utföra arbetshage eller annat stängsel för renarna, renslakteri eller annan anläggning som behövs för renskötseln.

Sameby eller medlem i byn får på utmark inom byns betesområde uppföra renvaktarstuga, kåta, förvaringsbod eller annan mindre byggnad som behövs för renskötseln.

Är anläggning som anges i första stycket avsedd för stadigvarande bruk, skall den förläggas till plats som anvisas av markens ägare. Detsamma gäller i fråga om byggnad som anges i andra stycket, om den skall uppföras för stadigvarande bruk nedanför odlingsgränsen eller utanför renbetesfjällen på mark som varken är sådan kronomark som står eller vid utgången av juni 1992 stod under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningsskog.

Vill sameby eller, om byggnad skall uppföras av medlem i byn, denne icke godtaga anvisad plats, bestämmer länsstyrelsen platsen. Lag (1992:785).

16 §

Sameby får inom byns betesområde utföra arbetshage eller annat stängsel för renarna, renslakteri eller annan anläggning som behövs för rensköteln.

Sameby eller renskötande medlem i byn får på utmark inom byns betesområde uppföra renvaktarstuga, kåta, förvaringsbod eller annan mindre byggnad som behövs för rensköteln.

Är anläggning som anges i första stycket avsedd för stadigvarande bruk, ska den förläggas till plats som anvisas av markens ägare. Detsamma gäller i fråga om byggnad som anges i andra stycket, om den ska uppföras för stadigvarande bruk nedanför odlingsgränsen eller utanför renbetesfjällen på mark som varken är sådan kronomark som står eller vid utgången av juni 1992 stod under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningsskog.

Vill sameby eller, om byggnad ska uppföras av medlem i byn, denne icke godta anvisad plats, bestämmer länsstyrelsen platsen. Lag (1992:785).

Sameby eller medlem i sameby får använda och underhålla sådana byggnader som nämns i andra stycket och som nyttjats av samer inom lappmarkerna samt på renbetesfjällen och inom de områden i Jämtlands och Dalarnas län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten.

17 § **INGEN ÄNDRING!**

Om det behövs virke till en anläggning eller en byggnad som avses i 16 § första eller andra stycket, får skog avverkas på de delar av betesområdet som hör till lappmarkerna, renbetesfjällen eller de områden i Jämtlands och Dalarnas län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten och var särskilt upplåtna till renbete. Inom samma delar av betesområdet får medlemmar i samebyn för eget behov ta bränsle och slöjdvirke.

Länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län får ge en i länet bosatt same som inte är medlem i någon sameby tillstånd att inom länet ta slöjdvirke för eget behov på mark inom lappmarkerna som tillhör eller vid utgången av juni 1992 tillhörde staten. Länsstyrelsen i Jämtlands län får ge en i detta län eller i Dalarnas län bosatt same som inte är medlem i någon sameby sådant tillstånd på renbetesfjällen och inom de områden i Jämtlands och Dalarnas län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten och var särskilt upplåtna till renbete. Tillstånd

får bara ges samer som i en inte oväsentlig utsträckning ägnar sig åt sameslöjd. Tillståndet får återkallas när förutsättningar för tillståndet inte längre föreligger.

Växande barrträd får avverkas endast efter anvisning av markens ägare eller brukare, om denne inte medger något annat.

På sådan mark utanför lappmarkerna och renbetesfjällen som hör till en samebys betesområde får byn eller medlemmar i byn för det ändamål som anges i första stycket ta endast torra träd, vindfällen, skogsavfall, tall- och grantjur eller, för tillfälligt behov, lövträd som växer på utmark. Lag (1996:949).

18 §

Medlem i sameby har rätt att inom byns betesområde på kronomark som står eller vid utgången av juni 1992 stod under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningsskog taga virke till uppförande eller ombyggnad av familjebostad. Avverkning får ske endast efter anvisning av markägare. Lag (1992:785).

18 §

Renskötande medlem i sameby har rätt att inom byns betesområde på kronomark som står eller vid utgången av juni 1992 stod under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningsskog ta virke till uppförande eller ombyggnad av familjebostad. Avverkning får ske endast efter anvisning av markägare. Lag (1992:785).

19 § **INGEN ÄNDRING!**

Medlem i sameby som tillfälligt uppehåller sig inom annan bys betesområde för renskiljning eller annat ändamål som har samband med renarnas skötsel får där taga bränsle för eget behov.

20 § **INGEN ÄNDRING!**

Om det är oundgängligen nödvändigt för att skaffa foder till renarna, får sameby fälla lavbevuxna träd, i första hand torra eller oväxtliga träd, inom byns betesområde. Sådan avverkning skall om möjligt ske efter anvisning av markens ägare eller brukare.

21 § **INGEN ÄNDRING!**

För skog som avverkas på kronomark som står eller vid utgången av juni 1992 stod under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningsskog behöver ersättning ej lämnas. Detsamma gäller växande lövträd som eljest tages inom lappmarkerna, på renbetesfjällen samt inom de områden i Jämtlands och Dalarnas län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten och var särskilt upplåtna till renbete.

I andra fall än som avses i första stycket skall ersättning lämnas för rotvärdet av växande träd som tages. Kan överenskommelse ej uppnås om ersättningen, utser länsstyrelsen på begäran av part någon att söka förlika parterna. Lag (1996:949).

22 § **INGEN ÄNDRING!**

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan för viss tid förbjuda avverkning enligt 17 eller 18 § av växande tall, gran eller björk, om det behövs för att bevara skogen eller för skogens återväxt.

23 § **INGEN ÄNDRING!**

Sameby har rätt att flytta byns renar mellan skilda delar av byns betesområde.

24 § **INGEN ÄNDRING!**

Flyttningsvägs sträckning fastställs av länsstyrelsen, om sameby begär det eller fråga om sträckningen eljest uppkommer.

Föreligger särskilda skäl för ändring av fastställd eller eljest gällande flyttningsväg och kan ändringen ske utan väsentlig olägenhet för renskötseln, kan länsstyrelsen förordna om ändring av vägens sträckning. Lag (1990:1490).

25 § **INGEN ÄNDRING!**

En medlem i sameby får jaga och fiska på utmark inom de delar av byns betesområde som hör till renbetesfjällen eller lappmarkerna, när renskötsel är tillåten där.

Det som sägs i första stycket gäller även då en medlem i sameby tillfälligt uppehåller sig inom en annan samebys betesområde för renskiljning eller annat ändamål som har samband med renarnas skötsel. I sådant fall får dock medlemmen jaga och fiska endast för sitt uppehälle.

Uppehåller sig björn, varg, järv eller lo bevisligen i trakten, får jakt efter sådant djur bedrivas på sådan mark som anges i första stycket inom en annan samebys betesområde, i den mån regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer tillåter det.

Inom de områden i Jämtlands och Dalarnas län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten och var särskilt upplåtna till renbete får en medlem i sameby inom byns betesområde fiska till husbehov samt jaga rovdjur, i den mån regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer tillåter det. Lag (2006:802).

Renskötselrättens upphörande i vissa fall m.m.

26 § **INGEN ÄNDRING!**

Regeringen kan förordna om upphävande av renskötselrätten för visst markområde, när området behövs för ändamål som avses i 2 kap. expropriationslagen (1972:719).

Upphävande kan begränsas till att avse viss tid eller vissa i renskötselrätten ingående befogenheter. Lag (1993:36).

27 § **INGEN ÄNDRING!**

Meddelas förordnande enligt 26 §, kan regeringen föreskriva åtgärder för att motverka skada eller olägenhet för renskötseln.

28 §

Medför upphävande av renskötselrätt skada eller olägenhet för renskötseln eller för sådan rätt till jakt eller fiske som avses i 25 §, utgår ersättning därför.

Ersättning för skada eller olägenhet som ej drabbar bestämd person tillfaller till hälften sameby som beröres av upphävandet och till hälften samefonden, om ej särskilda skäl föreligger.

28 §

Medför upphävande av renskötselrätt skada eller olägenhet för renskötseln eller för sådan rätt till jakt eller fiske som avses i 25 §, utgår ersättning därför.

Ersättning för skada eller olägenhet som ej drabbar bestämd person tillfaller samebyn.

29 § **INGEN ÄNDRING!**

I fråga om upphävande av renskötselrätt och ersättning med anledning därav gäller, utöver bestämmelserna i 26–28 §§, i tillämpliga delar bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) om expropriation av särskild rätt till fastighet.

I fråga om ett förordnande om upphävande av renskötselrätt som regeringen har meddelat före den 1 augusti 2010, ska hänvisningen till expropriationslagen i första stycket avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010. Lag (2010:817).

30 § **INGEN ÄNDRING!**

Den som inom året-runt-markerna äger eller brukar mark där renskötsel bedrivs får inte vid användningen av marken vidta åtgärder som medför avsevärd olägenhet för renskötseln i annan mån än som följer av förordnande enligt 26 §.

Första stycket hindrar inte att mark används i enlighet med en detaljplan eller för företag vars tillåtlighet skall prövas i särskild ordning. Lag (1993:36).

Upplåtelse av mark och vatten m.m.

[Rubriken införd g. Lag 1993:36.]

31 §

Sameby eller medlem i sameby får ej upplåta rättighet som ingår i renskötselrätten.

Sameby får dock åt den som har varit medlem i byn upplåta rätt att utan avgift till sitt husbehov jaga eller fiska på byns område enligt 25 §.

31 §

Sameby får upplåta rätten till jakt och fiske inom samebyns året-runt-marker om upplåtelsen kan ske utan olägenhet för renskötseln.

Upplåtelsen ska vara förenlig med god viltvård eller fiskevård och ske med hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

Ifall upplåtelse sker mot avgift tillfaller avgiften samebyn.

32 §

På sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen får nyttjanderätt upplåtas endast om upplåtelsen kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln.

Avser upplåtelsen rätt till jakt eller fiske, krävs dessutom att upplåtelsen är förenlig med god viltvård eller fiskevård och kan ske utan besvärande intrång i rätten till jakt eller fiske enligt 25 §. Upplåtelse av hela fisket i visst vatten får ske endast om samebyn medger det. Lag (2000:595).

32 §

På sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen får annan upplåtelse av nyttjanderätt än vad som anges i 31 § endast ske om upplåtelsen kan göras utan olägenhet för renskötseln och utan besvärande intrång i rätten till jakt eller fiske.

33 §

Fråga om upplåtelse enligt 32 § prövas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

33 §

Fråga om upplåtelse enligt 32 § prövas av Sametinget.

34 §

Upplåtelse enligt 32 §, som ej avser tillgodogörande av naturtillgångar eller skogsavverkning, skall ske mot avgift, om ej särskilda skäl föreligger för avgiftsfrihet. Avgiften fördelas mellan samefonden och sameby som beröres av upplåtelsen enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Avser upplåtelsen tillgodogörande av naturtillgångar, skall staten utge ersättning för den skada eller olägenhet för renskötelsen som upplåtelsen medför. I fråga om fördelning av ersättning som ej utgår till bestämd person äger 28 § andra stycket motsvarande tillämpning.

34 §

Upplåtelse enligt 32 §, som ej avser tillgodogörande av naturtillgångar eller skogsavverkning, ska ske mot avgift. Avgiften fördelas mellan samefonden och sameby som berörs av upplåtelsen enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Avser upplåtelsen tillgodogörande av naturtillgångar, ska staten utge ersättning för den skada eller olägenhet för renskötelsen, jakten eller fisket som upplåtelsen medför. I fråga om fördelning av ersättning som ej utgår till bestämd person äger 28 § andra stycket motsvarande tillämpning.

Samebys förvaltning m.m.

Allmänna bestämmelser

35 § **INGEN ÄNDRING!**

Om det behövs med hänsyn till vad som bestämts om högsta renantalet enligt 15 § andra stycket eller om det behövs för att främja renskötelsen, kan sameby bestämma hur många renar medlem högst får inneha eller besluta om andra villkor för innehavet.

Sameby får undanta visst område från medlemmarnas begagnande för jakt eller fiske, om det behövs av hänsyn till jakt- eller fiskevården eller av andra skäl.

Beslut enligt första eller andra stycket får inte ges sådant innehåll att renskötande medlems fortsatta verksamhet omöjliggöres eller väsentligt försvåras. Lag (1993:36).

36 § **INGEN ÄNDRING!**

Om sameby medger det, får inom byns betesområde hållas renar som tillhör annan än renskötande medlem i byn (skötesrenar). Fråga om sådant medgivande avgöres efter samråd med länsstyrelsen.

Skötelsen av skötesrenar handhas av samebyn. Lag (1990:1490).

37 § **INGEN ÄNDRING!**

Sameby får endast om medlem medger det låta slakta dennes renar eller försälja vid slakt utvunna produkter.

Renmärkning ombesörjes av samebyn, om ej byn beslutar annat. Renägare får dock efter anmälan till byns styrelse själv märka sina renar.

38 § **INGEN ÄNDRING!**

Sameby skall antaga stadgar för byn.

Stadgarna skall ange

samebyns benämning,

den ort inom byns betesområde, där byns styrelse skall ha sitt säte,

antalet styrelseledamöter och revisorer, tiden för deras uppdrag och, om suppleanter skall finnas, motsvarande uppgifter beträffande dem,

samebyns räkenskapsår,

hur ofta ordinarie bystämma skall hållas och tiden för sådan stämma,

hur kallelse till bystämma skall ske och andra meddelanden till medlemmarna skall tillställas dem och när föreskrivna kallelseåtgärder senast skall vidtagas,

tid för betalning av debiterad förskottslikvid,

tid för betalning av belopp som enligt 44 § kommer samebyn eller renskötande medlem till godo,

vilka fonder byn skall ha, deras ändamål och hur avsättning till dem skall ske,

de närmare föreskrifter om renskötseln som behövs.

39 § **INGEN ÄNDRING!**

Samebyar och deras stadgar registreras hos Sametinget. Innan stadgarna registrerats är de inte giltiga.

Sametinget prövar att stadgarna tillkommit i föreskriven ordning och att de inte innehåller något som strider mot lag eller författning.

Första och andra styckena gäller även vid ändring av stadgarna. Lag (2006:802).

Ekonomiska förhållanden

40 § **INGEN ÄNDRING!**

Kostnaderna för renskötelsen fördelas mellan de renskötande medlemmarna efter reninnehavet.

Om samebyn beslutar det, får kostnad som ej avser alla renarna fördelas mellan ägarna till de renar på vilka kostnaden belöper i förhållande till innehavet av dessa renar. Sådant beslut får ej avse kostnad som uppkommit före beslutet.

41 § **INGEN ÄNDRING!**

En renskötande medlem som lämnar renskötelsen svarar inte för kostnader som avser tiden därefter. Motsvarande gäller en ny renskötande medlem för tiden före det att medlemmen börjar driva renskötelse. Lag (2006:802).

42 § **INGEN ÄNDRING!**

De renskötande medlemmarna skall förskotta de medel som behövs för renskötelsen.

Styrelsen utdebiterar sådana medel på grundval av debiteringslängd. Utdebiteringen görs efter vad som är skäligt med hänsyn till en medlems reninnehav och omfattningen av det arbete som medlemmen och medlemmens husfolk kan antas komma att utföra för byn under räkenskapsåret.

I debiteringslängden skall det anges vilket belopp som utdebiteras, vad som avser varje renskötande medlem och när betalning skall ske. Lag (2006:802).

43 §

Om tillgängliga medel ej förslår till betalning av klar och förfallen skuld för vilken samebyn svarar, skall styrelsen ofördröjligen utdebitera förskott enligt 42 §.

Försummar styrelsen vad som åligger den enligt första stycket, är ledamöterna solidariskt ansvariga för skulden. Är försummelsen uppenbar, skall länsstyrelsen på borgenärens yrkande förordna syssloman att debitera och uttaga erforderligt belopp. Syssloman har rätt att av samebyn uppbära arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

43 §

Om tillgängliga medel ej förslår till betalning av klar och förfallen skuld för vilken samebyn svarar, ska styrelsen ofördröjligen utdebitera förskott enligt 42 §.

Försummar styrelsen vad som åligger den enligt första stycket, är ledamöterna solidariskt ansvariga för skulden. Är försummelsen uppenbar, ska Sametinget på borgenärens yrkande förordna syssloman att debitera och uttaga erforderligt belopp. Syssloman har rätt att av samebyn uppbära arvode, som bestämmes av Sametinget.

44 § **INGEN ÄNDRING!**

En samebys kostnader för renskötseln fördelas slutligt mellan de renskötande medlemmarna för varje räkenskapsår. Vid kostnadsfördelningen bestäms de belopp som varje renskötande medlem för räkenskapsåret skall betala till byn eller ta emot av byn.

Slutlig kostnadsfördelning sker på grundval av avräkning som styrelsen skall upprätta enligt 53 § tredje stycket. Kostnaderna fördelas enligt vad som anges i 40 och 41 §§. Vid fördelningen tillgodoräknas en renskötande medlem det betalade förskottet och värdet av det arbete som medlemmen och medlemmens husfolk utfört för byn. Samebyn bestämmer i förväg värdet för dag eller timme av sådant arbete. Lag (2006:802).

45 § **INGEN ÄNDRING!**

Kan förskotts- eller slutlikvid som påförts en renskötande medlem enligt 42–44 § inte tas ut hos medlemmen, fördelas bristen mellan övriga renskötande medlemmar i förhållande till deras inbördes skyldighet att svara för likviden. Bristen utdebiteras genom debiteringslängd enligt 42 §. I den mån sådan likvid senare betalas in, skall det inbetalade beloppet tillgodoräknas dem som täckt bristen i förhållande till vad de betalat.

Likvid som har debiterats och förfallit till betalning får tas ut enligt bestämmelserna i utsköningsbalken om fordran, för vilken betalningsskyldighet ålagts genom lagakraftvunnen dom, om inte annat beslutas i samband med överklagande. Lag (2006:802).

46 § **INGEN ÄNDRING!**

Sameby får ej upptaga lån som skall återbetalas senare än under nästkommande räkenskapsår, om ej amorteringsplan för lånets återbetalning har antagits av bystämma. Lånetiden får uppgå till högst tio år eller den längre tid för vilken statlig kreditgaranti för lånet kan ha beviljats.

Beslut om upptagande av lån enligt första stycket är giltigt endast om det på bystämma biträdes av minst två tredjedelar av det på stämman av renskötande medlemmar företrädda röstetalet och av flertalet sådana medlemmar i byn.

47 § **INGEN ÄNDRING!**

Ersättning som tillfaller sameby enligt 28 och 34 § eller eljest med anledning av intrång i renskötselrätten skall användas för att täcka byns utgifter under räkenskapsåret eller fonderas.

48 § **INGEN ÄNDRING!**

För sameby skall finnas styrelse.

Styrelsen skall i överensstämmelse med medlemmarnas beslut, i den mån dessa ej strider mot lag eller samebys stadgar, leda renskötseln inom byns betesområde, ombesörja de gemensamma arbeten som behövs för byn, tillse att medlemmarnas gemensamma intressen tillvaratas utan att någon medlem missgynnas, uttaga de medel som renskötande medlem är skyldig att erlægga och i övrigt handha byns angelägenheter.

Styrelsen företräder samebyn mot tredje man och för byns talan inför domstol och andra myndigheter.

49 § **INGEN ÄNDRING!**

Styrelsen består av ordförande och ytterligare en eller flera ledamöter som utses på bystämma. En styrelseledamot får inte vara underårig eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

En styrelseledamot får skiljas från sitt uppdrag före utgången av den tid för vilken ledamoten blivit utsedd.

Val av styrelse eller ändring i dess sammansättning skall anmälas till Sametinget. Lag (2006:802).

50 § **INGEN ÄNDRING!**

Om styrelse saknas, får Sametinget på yrkande av någon vars rätt är beroende av att behörig styrelse finns förordna syssloman att ha hand om byns angelägenheter och företräda byn såsom styrelse. En syssloman har rätt att av byn få arvode som bestäms av Sametinget. Lag (2006:802).

51 § **INGEN ÄNDRING!**

Samebyns styrelse sammanträder så ofta det behövs. Som styrelsens beslut gäller den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för. Vid lika röstetal gäller den mening som stöds av ordföranden.

En styrelseledamot får inte ta befattning med angelägenheter där ledamoten har ett väsentligt intresse som strider mot samebyns. Lag (2006:802).

52 § **INGEN ÄNDRING!**

Styrelsen får uppdra åt en särskild arbetsledare att under styrelsens inseende leda renskötseln.

Styrelsen får uppdra åt en särskild person att företräda samebyn, om inte annat beslutats. Ett sådant uppdrag och återkallelse av det skall anmälas till Sametinget. Lag (2006:802).

53 § **INGEN ÄNDRING!**

För varje räkenskapsår skall styrelsen i förvaltningsberättelse redovisa sin förvaltning. I förvaltningsberättelsen redogöres för verksamheten under räkenskapsåret och för byns ekonomiska ställning.

I berättelsen skall särskilt uppges

ägarna till de renar som under året hållits på byns betesområde och antalet renar för varje ägare,

årets utgifter för arbetskraft i renskötseln,

vad under året utbetalats i anledning av skador genom renar och vad i detta hänseende vid årets slut återstod att utkräva av annan sameby,

under året gjorda investeringar och sättet för deras finansiering,

samebyns övriga kostnader under året,

vilka belopp som under året influtit till och utbetalats från byns fonder,

under året inträffade ändringar i byns upplåning,

storleken av de förskott som utdebiterats enligt 42 eller 43 §,

samebyns övriga inkomster under året,

vilket belopp envar renskötande medlem påförts i bidrag till byns utgifter under året.

I berättelsen skall vidare ingå avräkning som för varje renskötande medlem utvisar det saldo för redovisningsåret som kommer samebyn eller medlemmen till godo.

54 § **INGEN ÄNDRING!**

Minst en gång före den första ordinarie bystämman efter räkenskapsårets utgång skall styrelsen lämna förvaltningsberättelsen till revisor. Berättelsen skall vara underskriven av styrelsens samtliga ledamöter.

Revision

55 § **INGEN ÄNDRING!**

Styrelsens förvaltning och räkenskaper skall årligen granskas av en eller flera revisorer. Revisor utses på bystämma.

Medlem, som hos styrelsen påkallar granskning av samebyns böcker, räkenskaper eller andra handlingar, har rätt att få del av dessa på lämpligt sätt.

56 § **INGEN ÄNDRING!**

Revisor skall avge en berättelse, som skall innehålla en redogörelse för resultatet av granskningen och ett uttalande om huruvida anmärkning framställs eller inte i fråga om räkenskapernas förande eller förvaltningen i övrigt. Framställs anmärkning, skall anledningen till den anges i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett särskilt uttalande i frågan om ansvarsfrihet för styrelsen. Lag (2006:802).

57 § **INGEN ÄNDRING!**

Revisionsberättelse skall lämnas till styrelsen senast två veckor före första ordinarie bystämman efter räkenskapsårets utgång.

Bystämman m.m.

58 §

En medlems rätt att delta i handhavandet av samebyns angelägenheter utövas på bystämman.

En medlem som inte i rätt tid fullgjort sin betalningsskyldighet enligt denna lag gentemot byn får delta i förhandlingarna men har inte rösträtt innan skyldigheten fullgjorts.

En medlem eller annan får inte, själv eller genom ombud eller som ombud för annan, delta i behandling av frågor där han eller hon har ett väsentligt intresse som strider mot samebyns. Lag (2006:802).

58 §

En medlems rätt att delta i handhavandet av samebyns angelägenheter utövas på bystämman.

En medlem eller annan får inte, själv eller genom ombud eller som ombud för annan, delta i behandling av frågor där han eller hon har ett väsentligt intresse som strider mot samebyns. Lag (2006:802).

59 §

I fråga om rösträtt och beslut på bystämma gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag

att varje myndig medlem har en röst i frågor som rör utseende av ordförande på bystämman eller av revisor, beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen eller ändring av sådan föreskrift i stadgarna som avses i 38 § andra stycket 1–6,

att rösträtt i övriga frågor tillkommer endast renskötande medlem, som har en röst för varje påbörjat hundratal renar som medlemmen innehar enligt gällande renlängd, dock inte för fler renar än som samebyn bestämt för medlemmen enligt 35 §,

att medlems rösträtt kan utövas genom annan medlem såsom ombud,

att ingen får för egen eller annans del rösta för sammanlagt mer än en femtedel av det på stämman företrädde röstetalet,

att den mening som fått det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,

att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om även antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,

att beslut om ändring av stadgarna inte är giltigt, om det inte stöds av minst två tredjedelar av det röstetal som företräds av renskötande medlemmar på stämman och dessutom, när det gäller föreskrift som avses i 38 § andra stycket 1–6, av mer än hälften av byns myndiga medlemmar. Lag (2006:802).

59 §

I fråga om rösträtt och beslut på bystämma gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i detta kapitel

att varje myndig medlem har en röst i frågor som rör utseende av ordförande på bystämman eller av revisor, beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen eller ändring av sådan föreskrift i stadgarna som avses i 38 § andra stycket 1–6,

att medlems rösträtt kan utövas genom annan medlem såsom ombud,

att ingen får för egen eller annans del rösta för sammanlagt mer än en femtedel av det på stämman företrädda röstetalet,

att den mening som fått det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,

att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om även antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,

att beslut om ändring av stadgarna inte är giltigt, om det inte stöds av minst två tredjedelar av det röstetal som företräds av renskötande medlemmar på stämman och dessutom, när det gäller föreskrift som avses i 38 § andra stycket 1–6, av mer än hälften av byns myndiga medlemmar. Lag (2006:802).

59 a § NY PARAGRAF!

I frågor som rör renskötsel har endast renskötande medlem rösträtt.

I frågor som rör renskötsel har renskötande medlem en röst för varje påbörjat hundratal renar som medlemmen innehar enligt gällande renlängd, dock inte för fler renar än som samebyn bestämt för medlemmen enligt 35 §,

En renskötande medlem som inte i rätt tid fullgjort sin betalningsskyldighet gentemot byn enligt bestämmelserna i detta kapitel, får delta i förhandlingar som rör renskötseln men har inte rösträtt innan skyldigheten fullgjorts.

60 §

Bystämman öppnas av den som styrelsen utser. Därefter utses ordförande.

Ordföranden skall upprätta och till godkännande av stämman framlägga en förteckning över närvarande medlemmar och ombud med uppgift om den rösträtt som tillkommer envar av dem. Sedan förteckningen enhälligt eller efter omröstning, företagen bland de renskötande medlemmarna på grundval av förteckningen, blivit godkänd med eller utan ändring, gäller den som röstlängd vid stämman.

Över beslut som fattas på stämman skall genom styrelsens försorg föras protokoll, som skall hållas tillgängligt för medlemmarna senast två veckor efter stämman.

60 §

Bystämman öppnas av den som styrelsen utser. Därefter utses ordförande.

Ordföranden ska upprätta och till godkännande av stämman framlägga en förteckning över närvarande medlemmar och ombud med uppgift om den rösträtt som tillkommer envar av dem.

Av förteckningen ska framgå vem som har rösträtt i frågor som rör renskötsel.

Sedan förteckningen enhälligt eller efter omröstning blivit godkänd med eller utan ändring, gäller den som röstlängd vid stämman.

Över beslut som fattas på stämman ska genom styrelsens försorg föras protokoll, som ska hållas tillgängligt för medlemmarna senast två veckor efter stämman.

61 § **INGEN ÄNDRING!**

Förvaltningsberättelse och revisionsberättelse för det senaste räkenskapsåret skall framläggas på första ordinarie bystämma efter räkenskapsårets utgång. På stämman skall avgöras fråga om godkännande av styrelsens förslag till fördelning av kostnaderna för byns renskötsel och om beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen.

Förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen skall under minst tio dagar före stämman hållas tillgängliga för medlemmarna.

62 § **INGEN ÄNDRING!**

Byns medlemmar kallas till ordinarie bystämma av styrelsen.

Styrelsen får kalla medlemmarna till extra bystämma.

Revisor får begära att styrelsen skall kalla till extra bystämma, om revisorns granskning ger anledning till det.

Om minst en femtedel av samtliga myndiga medlemmar eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna skriftligen begär det, skall styrelsen kalla till extra stämma.

Om det inte finns någon styrelse eller styrelsen underlåter att i föreskriven ordning kalla medlemmarna till ordinarie eller extra stämma, skall Sametinget på anmälan av röstberättigad medlem eller revisor ofördröjligen utlysa stämma. Lag (2006:802).

63 § **INGEN ÄNDRING!**

I kallelse till bystämma skall anges tid och plats för stämman och de ärenden som skall förekomma på stämman.

64 § **INGEN ÄNDRING!**

I fråga om skyldighet för styrelseledamot eller annan som ägt företräda samebyn eller för revisor eller medlem att ersätta skada som vållats byn, medlem eller tredje man och i fråga om

talans om sådan ersättning tillämpas vad som för motsvarande fall är föreskrivet i fråga om ekonomisk förening.

65 § **INGEN ÄNDRING!**

Vid renskötselns utövande skall hänsyn tas till andra intressen.

Renarna skall såvitt möjligt hindras från att komma utanför samebyns betesområde eller att annars vålla skada eller olägenhet.

Flyttning av renarna skall ske i samlade flockar. Väg skall tas där minsta skada vållas. Vid flyttning skall tillses att renar inte lämnas kvar på område där renskötsel inte är tillåten.

Flyttning som äger rum utanför samebyns betesområde skall ske utan onödig tidsutdräkt. Lag (1993:36).

65 a § **INGEN ÄNDRING!**

Rennäringen skall bedrivas med bevarande av naturbetesmarkernas långsiktiga produktionsförmåga så att dessa ger en uthålligt god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter som i övrigt behövs om den hänsyn som vid renskötsel skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Föreskrifterna får dock inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Länsstyrelsen får meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att föreskrifter som har meddelats med stöd av tredje stycket skall efterlevas.

Föreläggande eller förbud får meddelas först sedan det har visat sig att länsstyrelsens råd inte har följts. I brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl, får länsstyrelsen dock omedelbart meddela förelägganden eller förbud.

I beslut om föreläggande eller förbud får länsstyrelsen sätta ut vite. Lag (2001:439).

66 § **INGEN ÄNDRING!**

Räkning av samebyns renar skall ske årligen vid ungefär samma tidpunkt. Om sameby begär det, kan länsstyrelsen medge att räkningen får ske med större tidsmellanrum.

Länsstyrelsen kan på begäran av renskötande medlem besluta om extra renräkning, om denne gör sannolikt att resultatet av räkning enligt första stycket är oriktigt och kostnaderna för den extra renräkningen inte är oskäligen i förhållande till den betydelse det kan ha för medlemmen att rättelse kommer till stånd.

Länsstyrelsen får vid vite förelägga sameby att genomföra sådan räkning av byns renar som avses i första eller andra stycket. Lag (1993:36).

66 a § **INGEN ÄNDRING!**

En sameby skall underrätta länsstyrelsen om tid och plats för byns renräkning. Länsstyrelsen kan utse någon att närvara vid renräkningen. Finns anledning anta att samebyn inte följt meddelade föreskrifter, kan länsstyrelsen besluta om kompletterande renräkning.

Den som av länsstyrelsen förordnats att närvara vid renräkningen har rätt att få tillträde till områden och anläggningar där renar hålls samt rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för att fullgöra uppdraget. Lag (1993:36).

67 § **INGEN ÄNDRING!**

Kostnaden för renräkning enligt 66 § första stycket är en gemensam utgift för samebyn.

Kostnaden för extra renräkning fördelas mellan den som begärt räkningen och samebyn efter vad länsstyrelsen finner skäligt. Lag (1990:1490).

68 § **INGEN ÄNDRING!**

På grundval av renräkning enligt 66 § första stycket skall renlängd upprättas. Fel i längden som påvisats vid extra renräkning skall genast rättas.

I renlängden skall tas upp ägarna till de renar som hålls på byns betesområde, det räknade eller uppskattade antalet renar för varje ägare och, om beslut meddelats om reninnehavet enligt 35 §, förhållande som är av betydelse för kontroll av att beslutet följts.

Bystämman fastställer renlängden och beslutar om rättelse däri.

Regeringen, eller myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om användningen av renlängd som underlag för ett företagsregister och om skyldighet att lämna renlängden och andra uppgifter om renskötseln till den myndighet som för registret.

Länsstyrelsen får vid vite förelägga sameby att upprätta och fastställa renlängd samt att överlämna kopia av längden till myndighet som avses i fjärde stycket. Lag (1993:36).

69 §

När renägars rättigheter eller skyldigheter enligt denna lag beror på antalet renar, har gällande renlängd vitsord, om det ej visas att ägarens reninnehav förändrats väsentligt sedan renlängden upprättades.

69 §

När renägars rättigheter eller skyldigheter enligt **detta kapitel** beror på antalet renar, har gällande renlängd vitsord, om det ej visas att ägarens reninnehav förändrats väsentligt sedan renlängden upprättades.

70 § INGEN ÄNDRING!

Har främmande renar kommit in på samebys betesområde, skall de skiljas ut så snart det kan ske. Underrättelse om tid och plats för skiljningen skall i god tid dessförinnan lämnas till sameby till vilken renarna kan antagas höra. Sådan sameby är skyldig att avdela den arbetspersonal som behövs för skiljningen och för att återföra renarna.

Uteblir sameby som underrättats om skiljning och kan renarna ej återföras utan väsentlig olägenhet, får den by som ombesörjer skiljningen låta slakta renarna och försälja dem för ägarnas räkning.

Om ej annat avtalats, är den by till vilken renarna hör skyldig att utge ersättning för kostnaden för renarnas omhändertagande samt återförande eller slakt och försäljning.

71 § INGEN ÄNDRING!

Uppehåller sig renar utanför renskötseområdet eller på mark inom detta område under tid då renskötsel inte får bedrivas där, kan länsstyrelsen på framställning av den som därigenom lider skada eller olägenhet av någon betydelse vid vite förelägga samebyn att föra bort renarna.

Vitesföreläggande enligt första stycket får meddelas endast om samebyn underlåter att inom skälig tid efter anmaning ta hand om renarna. Lag (1993:36).

72 §

Är renskötseln inom en samebys betesområde bristfällig, skall länsstyrelsen på begäran av en medlem i byn eller någon annan vars rätt är beroende därav söka träffa överenskommelse med byn om rättelse inom viss tid.

Kan överenskommelse inte träffas eller vidtas inte rättelse, kan länsstyrelsen förordna syssloman att ta hand om renskötseln i byn och förvalta byns övriga ekonomiska angelägenheter.

Sysslomannen har rätt att av byn erhålla arvode som bestäms av länsstyrelsen. Lag (1990:1490).

72 §

Är renskötseln inom en samebys betesområde bristfällig, ska Sametinget på begäran av en medlem i byn eller någon annan vars rätt är beroende därav söka träffa överenskommelse med byn om rättelse inom viss tid.

Kan överenskommelse inte träffas eller vidtas inte rättelse, kan Sametinget förordna syssloman att ta hand om renskötseln i byn och förvalta byns övriga ekonomiska angelägenheter.

Sysslomannen har rätt att av byn erhålla arvode som bestäms av Sametinget. Lag (1990:1490).

Renmärken och renmärkesregister

[Rubriken har denna lydelse enl. Lag 2006:802.]

73 §

En ren som förs på bete enligt denna lag skall vara märkt i öronen med ett renmärke som registrerats för ägaren i ett för landet centralt register, om inte annat följer av 79–82 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om märkning av ren och om renmärkens utformning.

Registrerade märken får användas för att märka renar bara vid renskötsel som bedrivs inom den sameby som anges i beslutet om registrering. Lag (2006:802).

73 §

En ren som förs på bete enligt **detta kapitel** skall vara märkt i öronen med ett renmärke som registrerats för ägaren i ett för landet centralt register, om inte annat följer av 79–82 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om märkning av ren och om renmärkens utformning.

Registrerade märken får användas för att märka renar bara vid renskötsel som bedrivs inom den sameby som anges i beslutet om registrering. Lag (2006:802).

74 § **INGEN ÄNDRING!**

Ärenden om registrering av renmärke prövas av Sametinget.

Sametinget är personuppgiftsansvarigt för renmärkesregistret.

Registret får användas för att fastställa vem som är ägare till en ren. Registret skall innehålla uppgifter om ett renmärkes utseende, den sameby där märket får användas samt märkesinnehavarens namn, person- eller organisationsnummer och adress.

Personuppgiftslagen (1998:204) gäller för behandling av personuppgifter, utöver vad som sägs i andra och tredje styckena. Lag (2006:802).

75 § **INGEN ÄNDRING!**

Renmärke får ej registreras för annan renägare än den som är medlem i den sameby ansökningen avser eller som har rätt att ha skötesrenar där.

Renmärke får registreras för sameby.

Renägare får ej ha mer än ett märke registrerat.

76 § **INGEN ÄNDRING!**

Renmärke av gemensam grundtyp för viss släkt eller släktgren (släktmärke) får ej utan särskilda skäl registreras för någon som ej tillhör slakten eller släktgrenen.

77 § **INGEN ÄNDRING!**

Renmärke får registreras endast om det

tydligt skiljer sig från annat giltigt märke som får användas på renar med vilka sökandens renar kan sammanblandas,

har en form som såvitt möjligt skyddar mot olovlig ommärkning.

Utan hinder av första stycket 2 får släktmärke registreras med samtycke av sådan innehavare av äldre märke av samma grundtyp som kan ha olägenhet av registreringen.

78 § **INGEN ÄNDRING!**

Den som genom avtal eller på annat sätt förvärvat rätt till annans registrerade renmärke får inte använda märket vid renmärkning förrän det registrerats för hans eller hennes räkning. Lag (2006:802).

79 § **INGEN ÄNDRING!**

Sametinget skall avregistrera ett registrerat renmärke

om märkeshavaren anmäler att märket inte längre kommer att användas vid renmärkning,

om märket under tio år inte har använts vid renmärkning, eller

om märkeshavaren eller märkeshavarens dödsbo inte längre har rätt att ha renar i sameby.

Avregistreras ett märke efter anmälan enligt första stycket 1, får det behållas på redan märkt ren under tio år från dagen för avregistreringen. Lag (2006:802).

80 § **INGEN ÄNDRING!**

Är två eller flera registrerade renmärken helt lika eller så lika att de lätt kan förväxlas eller genom ändring komma att överensstämja med varandra, får Sametinget på ansökan av en sameby eller en märkeshavare för vilken likheten medför olägenhet besluta att något eller några av märkena skall avregistreras eller ändras.

Avregistreras eller ändras ett märke, får det behållas oförändrat på redan märkta renar under tid som Sametinget bestämmer.

Första och andra styckena tillämpas även på ett avregistrerat märke som får behållas på ren enligt 79 § andra stycket och på avbrottsmärke enligt 81 §. I stället för avregistrering skall dock förkortning av märkets giltighetstid föreskrivas. Lag (2006:802).

81 § **INGEN ÄNDRING!**

Byter märkt ren ägare, får ommärkning till den nye ägarens märke ske endast om styrelsen i den sameby där ommärkningen skall äga rum medger det. Lämnas ej sådant medgivande, kan renens märke förseas med avbrott för att skilja renen från andra renar med samma märke. För avbrottsmärkning fordras medgivande av styrelsen för den sameby där renen i fortsättningen skall hållas.

För ommärkning eller avbrottsmärkning av ren som förvärvats på annan grund än bodelning, arv eller testamente fordras dessutom överlåtarens samtycke.

Ommärkning eller avbrottsmärkning får ske endast i närvaro av den som samebyns styrelse utser eller inför två vittnen.

Avbrottsmärke får behållas på ren högst tio år efter det styrelsens medgivande gavs. Lag (1987:804).

82 § **INGEN ÄNDRING!**

Dödsbo efter avliden renägare får begagna det renmärke som registrerats för den avlidne.

83 §

Upphävd g. Lag (2006:802).

84 § **INGEN ÄNDRING!**

Om en omärkt ren anträffas inom en samebys betesområde och det inte framgår vem som är ägare, tillfaller renen samebyn.

Om en ren med ett förfalskat, förstört eller okänt märke eller med ett märke som inte är rätt utformat anträffas inom betesområdet, skall renen tas om hand av samebyn. Den som inom två år från omhändertagandet styrker sig vara ägare till renen har rätt att av byn få ut renen eller ersättning för dess slaktvärde med avdrag för byns kostnader för renen. Lag (2006:802).

Koncessionsrenskötsel

85 § **INGEN ÄNDRING!**

Den som är same kan få tillstånd (koncession) att driva renskötsel i Norrbottens län nedanför lappmarksgränsen inom område där renskötsel av ålder förekommer under hela året. Koncession innefattar rätt för koncessionshavaren att driva renskötseln även med skötesrenar som tillhör

den som äger eller brukar en jordbruksfastighet, som helt eller delvis är belägen inom den del av länet där koncessionsrenskötsel får bedrivas, om ägaren eller brukaren är bosatt på fastigheten eller inom området,

den som tidigare har haft koncession inom området, om denne är bosatt inom den del av länet där koncessionsrenskötsel får bedrivas och inte har övergått till annat huvudsakligt förvärvsarbete,

efterlevande make eller efterlevande underårigt barn till koncessionshavare eller till sådan under 2 angiven tidigare koncessionshavare som vid tidpunkten för dödsfallet ägde skötesrenar, om den efterlevande är bosatt inom den del av länet där koncessionsrenskötsel får bedrivas.

Koncession får lämnas endast om fortsatt renskötsel inom området är till övervägande nytta för orten och endast om den som söker koncession kan antas komma att driva renskötseln på ett ändamålsenligt sätt.

Koncession meddelas för viss tid, högst 10 år. Lag (2006:802).

86 §

För renskötseln inom koncessionsområde skall det finnas sameby. Medlem i sådan sameby är koncessionshavare, dennes make och hemmavarande barn, annan same som biträder koncessionshavare i renskötseln och som inte har annat huvudsakligt förvärvsarbete samt ägare av skötesrenar inom koncessionsområdet.

Bestämmelserna om samebyar och deras förvaltning gäller i tillämpliga delar i fråga om sameby för koncessionsrenskötsel med följande avvikelser:

En ägare av skötesrenar anses som renskötande medlem.

Varje koncessionshavare har i frågor som avses i 59 § 2 en röst för varje påbörjat tjugotal renar som koncessionshavaren innehar enligt gällande renlängd. Antalet röster får dock inte beräknas efter fler renar än det antal som länsstyrelsen bestämt enligt 88 § första stycket 3. För ägare av skötesrenar är rösträtten begränsad till en röst, oavsett antalet skötesrenar som skötesrenägaren innehar.

Koncessionshavaren eller, om det finns flera, minst en av dem skall vara ledamot av styrelsen. Koncessionshavare leder renskötseln inom byn och anställer den arbetskraft som kan behövas för renskötseln. Lag (2006:802).

86 §

För renskötseln inom koncessionsområde ska det finnas sameby. Som medlem i sådan sameby räknas den som är registrerad i samebyns medlemsregister.

Koncessionshavare, dennes make och hemmavarande barn, annan same som biträder koncessionshavare i renskötseln och som inte har annat huvudsakligt förvärvsarbete samt ägare av skötesrenar inom koncessionsområdet ska registreras som renskötande medlem i sådan sameby.

Bestämmelserna om samebyar och deras förvaltning gäller i tillämpliga delar i fråga om sameby för koncessionsrenskötsel med följande avvikelser:

Varje koncessionshavare har i frågor som avses i 59 a § tredje stycket en röst för varje påbörjat tjugotal renar som koncessionshavaren innehar enligt gällande

renlängd. Antalet röster får dock inte beräknas efter fler renar än det antal som länsstyrelsen bestämt enligt 88 § första stycket 3. För ägare av skötesrenar är rösträtten begränsad till en röst, oavsett antalet skötesrenar som skötesrenägaren innehar.

Koncessionshavaren eller, om det finns flera, minst en av dem ska vara ledamot av styrelsen. Koncessionshavare leder renskötseln inom byn och anställer den arbetskraft som kan behövas för renskötseln. Lag (2006:802).

87 § **INGEN ÄNDRING!**

Fråga om koncession prövas av länsstyrelsen. Lag (1990:1490).

88 § **INGEN ÄNDRING!**

I beslut varigenom koncession beviljas skall anges

koncessionsområdet,

flyttningvägs sträckning,

det högsta antal renar som varje koncessionshavare får hålla inom området och det högsta antal skötesrenar som koncessionshavaren får ta emot,

i vad mån en koncessionshavare har rätt att anlägga stängsel, uppföra byggnader och ta virke inom koncessionsområdet,

i vad mån en koncessionshavare är skyldig att ta emot skötesrenar, och

de villkor i övrigt under vilka renskötseln får bedrivas.

För samma hushåll får hos en koncessionshavare finnas högst trettio skötesrenar i vinterhjord. Lag (2006:802).

89 §

Bryter en sameby eller en koncessionshavare mot villkor som gäller för verksamheten, får länsstyrelsen vid vite förelägga byn eller koncessionshavaren att vidta rättelse. Om en koncessionshavare innehar fler egna renar än vad länsstyrelsen medgett med stöd av 88 § första stycket 3, eller om en ägare av skötesrenar har fler renar i koncessionshavarens vård än vad som följer av 88 § andra stycket, eller samebyns beslut, får länsstyrelsen vid vite förelägga renägaren att minska renantalet till det tillåtna.

Efter ansökan av samebyn får länsstyrelsen besluta om slakt och försäljning av de övertaliga renarna, om renägaren inte efter uppmaning själv låter minska renantalet.

Kostnaden för slakten och försäljningen skall tas ut ur köpesumman, medan återstoden av köpesumman tillfaller renarnas ägare.

Har förutsättningarna för koncessionen ändrats, kan länsstyrelsen återkalla koncessionen eller besluta om nya villkor. Lag (2006:802).

89 §

Bryter en sameby eller en koncessionshavare mot villkor som gäller för koncessionsrenskötsel, får länsstyrelsen vid vite förelägga byn eller koncessionshavaren att vidta rättelse. Om en koncessionshavare innehar fler egna renar än vad länsstyrelsen medgett med stöd av 88 § första stycket 3, eller om en ägare av skötesrenar har fler renar i koncessionshavarens vård än vad som följer av 88 § andra stycket, eller samebyns beslut, får länsstyrelsen vid vite förelägga renägaren att minska renantalet till det tillåtna.

Efter ansökan av samebyn får länsstyrelsen besluta om slakt och försäljning av de övertaliga renarna, om renägaren inte efter uppmaning själv låter minska renantalet.

Kostnaden för slakten och försäljningen ska tas ut ur köpesumman, medan återstoden av köpesumman tillfaller renarnas ägare.

Har förutsättningarna för koncessionen ändrats, kan länsstyrelsen återkalla koncessionen eller besluta om nya villkor. Lag (2006:802).

Ansvar, skadestånd och besvär m.m.

90 § **INGEN ÄNDRING!**

Har ren orsakat skada

under tiden juni–augusti på åker, äng eller trädgård som är belägen ovanför odlingsgränsen eller på renbetesfjällen eller under tiden maj–september på åker, äng eller trädgård som är belägen inom annat område där renskötsel får bedrivas under hela året,

på mark inom renskötselområdet under tid då renskötsel ej får bedrivas där eller

på mark utanför renskötselområdet,

skall skadan ersättas av sameby inom vars byområde skadan har uppkommit eller som vid tiden för skadans uppkomst haft renar i trakten, om det ej visas att skadan ej orsakats av byns renar.

Åvilar ersättningsskyldighet enligt första stycket flera samebyar, fördelas ansvarigheten lika mellan byarna inbördes. Kan det visas att renar från någon av byarna orsakat skadan, svarar den byn gentemot de övriga för hela skadan.

Har skada orsakats av renar från flera samebyar och kan ej utredas i vilken omfattning varje bys renar har del i skadan, fördelas ansvarigheten mellan byarna inbördes efter antalet renar från varje by som vid tiden för skadans uppkomst fanns i trakten och som ej stod under bevakning.

91 § **INGEN ÄNDRING!**

Ersättning som sameby utgivit enligt 90 § får den kräva åter av den som varit vållande till skadan.

92 § **INGEN ÄNDRING!**

Den rätt till ersättning för att ren blivit dödad eller skadad som enligt vad särskilt är föreskrivet eller enligt allmänna skadeståndsregler kan tillkomma renens ägare skall i fall då ägaren är okänd tillfalla den sameby inom vars betesområde renen befann sig.

93 § **INGEN ÄNDRING!**

När renar befinner sig inom ett betesområde där renskötsel då är tillåten, ska hund i trakten som inte används i renskötseln hållas i band eller instängd, om inte länsstyrelsen medger annat. Detsamma

gäller när renar flyttas, om hundens ägare i förväg underrättats om tiden för flyttningen.

Anträffas en hund medan den jagar eller på annat sätt ofredar ren inom ett område där renskötsel då är tillåten, får hunden, om den inte låter sig fångas, dödas av den som äger eller vårdar ren.

Den som med stöd av andra stycket dödat en hund är skyldig att snarast möjligt anmäla detta till Polismyndigheten. Lag (2014:696).

94 § **INGEN ÄNDRING!**

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

stänger av fastställd eller annars gällande flyttningsväg för renar eller vidtar åtgärder på eller invid vägen så att dess framkomlighet väsentligt försämras,

skrämmar eller på annat sätt ofredar renar som uppehåller sig på område där renskötsel då är tillåten,

obehörigen driver bort renar från ett område där renskötsel då är tillåten eller hindrar renar från att beta ett på sådant område,

inte följer ett föreläggande eller bryter mot ett förbud som har meddelats med stöd av 65 a §, om inte föreläggandet eller förbudet förenats med vite,

bryter mot 73 § tredje stycket,

i andra fall än som avses i 81 eller 82 § vid märkning av egna renar använder renmärke som inte är registrerat för honom eller henne,

utför ommärkning eller avbrottsmärkning i strid med 81 §,

märker renkalvar i strid med föreskrifter som meddelats med stöd av 73 § andra stycket,

bryter mot 93 § första eller tredje stycket. Lag (2006:802).

95 § **INGEN ÄNDRING!**

En medlem i sameby som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 17–20 § eller mot föreskrift som meddelats med stöd av 22 §, eller lämnar oriktig uppgift vid renräkning eller vid upprättande av renlängd döms till böter, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken. Lag (2006:802).

96 § **INGEN ÄNDRING!**

En samebys styrelse är skyldig att i den omfattning som behövs låta samla ihop renar som hör till byn eller skilja ut ren från dessa, om Polismyndigheten eller Kronofogdemyndigheten begär det.

Fullgör inte styrelsen denna skyldighet, kan myndigheten låta verkställa åtgärden på samebyns bekostnad. Lag (2014:696).

97 §

Ett beslut som fattats av bystämman, av styrelsen enligt 42 § eller av syssloman enligt 43 eller 72 § får överklagas av den som är medlem i samebyn.

En sysslomans beslut enligt 43 eller 72 § överklagas hos länsstyrelsen. Bystämmans eller styrelsens beslut enligt 42 § överklagas hos Sametinget.

Överklagandet skall ha kommit in till överinstansen inom två månader från beslutets dag. I fråga om överklagande av styrelsens eller sysslomans beslut räknas dock tiden från den dag då medlemmen fick del av beslutet.

Beslut som innebär att bystämmans beslut ändras eller upphävs gäller även för en medlem som inte överklagat beslutet. Lag (2006:802).

97 §

Ett beslut som fattats av bystämman, av styrelsen enligt 42 § eller av syssloman enligt 43 eller 72 § får överklagas av den som är medlem i samebyn om inte annat framgår av någon bestämmelse i detta kapitel.

En sysslomans beslut enligt 43 eller 72 § överklagas hos Sametinget. Bystämmans eller styrelsens beslut enligt 42 § överklagas hos Sametinget.

Överklagandet ska ha kommit in till överinstansen inom två månader från beslutets dag. I fråga om överklagande av styrelsens eller sysslomans beslut räknas dock tiden från den dag då medlemmen fick del av beslutet.

Beslut som innebär att bystämmans beslut ändras eller upphävs gäller även för en medlem som inte överklagat beslutet. Lag (2006:802).

98 §

[har upphävts genom lag (1990:1490).]

99 §

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får, om beslutet rör annat än sådan upplåtelse som avses i 32 §, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Sametingets beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut att bevilja registrering av renmärken får dock inte överklagas.

Beslut om upplåtelse som avses i 32 § får överklagas hos regeringen. Beslut som avser upplåtelse av rätt till jakt eller fiske får dock överklagas endast av sameby.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (2006:802).

99 §

Länsstyrelsens beslut enligt **detta kapitel** eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får, om beslutet rör annat än sådan upplåtelse som avses i 32 §, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Sametingets beslut enligt **detta kapitel** eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut att bevilja registrering av renmärken får dock inte överklagas.

Beslut om upplåtelse som avses i 32 § får överklagas hos regeringen. Beslut som avser upplåtelse av rätt till jakt eller fiske får dock överklagas endast av sameby.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (2006:802).

100 §

Angår ett beslut som länsstyrelse eller Sametinget meddelar enligt denna lag så många att en kopia av beslutet inte lämpligen kan tillställas var och en av dem, skall beslutet sändas till samebyns styrelse, som skall hålla det tillgängligt för medlemmarna.

Meddelande om detta skall tas in i ortstidning.

Tiden för överklagande skall räknas från den dag då kungörandet har skett. Lag (2006:802).

100 §

Angår ett beslut som länsstyrelse eller Sametinget meddelar enligt **detta kapitel** så många att en kopia av beslutet inte lämpligen kan tillställas var och en av

dem, skall beslutet sändas till samebyns styrelse, som skall hålla det tillgängligt för medlemmarna.

Meddelande om detta skall tas in i ortstidning.

Tiden för överklagande skall räknas från den dag då kungörandet har skett. Lag (2006:802).

101 § **INGEN ÄNDRING!**

Beslut som avses i 97 och 99 §§ gäller även om det har överklagats, om inte den myndighet som skall pröva överklagandet beslutar något annat. Lag (1994:625).

102 §

Länsstyrelses åligganden enligt denna lag fullgörs i fråga om Västernorrlands län av Länsstyrelsen i Västerbottens län och i fråga om Dalarnas län och Gävleborgs län av Länsstyrelsen i Jämtlands län. Lag (2006:802).

102 §

Länsstyrelses åligganden enligt denna lag fullgörs i fråga om Västernorrlands län av Länsstyrelsen i Västerbottens län och i fråga om Dalarnas län och Gävleborgs län av Länsstyrelsen i Jämtlands län. Lag (2006:802).

3 kap. Bestämmelser om Sametinget

Inledande bestämmelser

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om Sametinget. Sametinget är både en statlig myndighet och ett samiskt folkvalt organ.

2 §

Med same avses i **detta kapitel** den som anser sig vara same och

1. gör sannolikt att han eller hon har eller har haft samiska som språk i hemmet, eller
2. gör sannolikt att någon av hans eller hennes föräldrar, far- eller morföräldrar har eller har haft samiska som språk i hemmet, eller
3. har en förälder som är eller har varit upptagen i röstlängd till Sametinget.

Vad som sägs i första stycket 3 gäller inte om länsstyrelsen har beslutat att föräldern inte skall vara upptagen i röstlängden på den grunden att föräldern inte är same. *Lag (2006:803)*.

Sametingets uppgifter

3 §

Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Till Sametingets uppgifter hör särskilt att

1. besluta om fördelningen av statens bidrag och av medel ur Samefonden till samisk kultur och samiska organisationer samt av andra medel som ställs till samernas gemensamma förfogande,
2. utse ledamöterna i Sameskolstyrelsen,
3. fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet,
4. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten,
5. informera om samiska förhållanden, och
6. utföra de övriga uppgifter som ankommer på Sametinget enligt lag eller annan författning. *Lag (2010:868)*.

4 §

Sametinget får ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till de grupper, partier eller liknande sammanslutningar som är eller har varit representerade i Sametinget (partistöd).

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om partistödets omfattning och formerna för det. Stödet får inte utformas så att det otillbörligt gynnar eller missgynnar någon sammanslutning. *Lag (2006:803)*.

Sametingets sammansättning m.m.

5 §

Sametinget skall bestå av 31 ledamöter, utsedda genom val. För ledamöterna skall det utses ersättare. I fråga om antalet ersättare och hur de skall utses gäller bestämmelserna i 14 kap. 15 § vallagen (2005:837) om val till landstingsfullmäktige. Ledamöterna skall vara svenska medborgare.

Efter förslag av Sametinget förordnar regeringen ordförande i Sametinget. Ordföranden skall utses bland tingets ledamöter. Sametinget väljer en eller flera vice ordförande bland ledamöterna. Sametinget får återkalla vice ordförandes uppdrag. *Lag (2006:803).*

6 §

Sametinget bestämmer när ordinarie sammanträden skall hållas.

Sammanträde skall hållas också om styrelsen eller minst en tredjedel av tingets ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs.

7 §

Ledamöter och ersättare har rätt till den ledighet från sina anställningar som behövs för att fullgöra uppdragen i Sametinget, dess styrelse och nämnder. *Lag (1996:122).*

Styrelse och nämnder

8 §

Sametinget skall bland tingets ledamöter utse en styrelse om högst sju ledamöter och lika många ersättare som skall sköta den löpande verksamheten för Sametinget. En av ledamöterna skall därvid utses att vara ordförande.

Styrelsen skall

1. bereda och yttra sig i ärenden som skall handläggas av Sametinget,
2. handha den ekonomiska förvaltningen,
3. verkställa Sametingets beslut om verkställigheten inte uppdragits åt någon annan,
4. fullgöra de uppdrag som Sametinget överlämnat till styrelsen.

9 §

Sametinget skall tillsätta en valnämnd som ansvarar för Sametingets uppgifter vid val till Sametinget.

Sametinget kan därutöver tillsätta de nämnder som i övrigt behövs för beredning, förvaltning och verkställighet. *Lag (2004:538).*

10 §

Sametinget får återkalla uppdragen för förtroendevalda i styrelsen eller i en nämnd när den politiska majoriteten i styrelsen eller nämnden inte längre är densamma som i Sametinget. *Lag (2006:803)*.

Ärendenas handläggning

11 §

Sametinget får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Varje ledamot har en röst.

En ledamot i Sametinget får inte delta i handläggningen av ärenden som rör ledamoten personligen eller ledamotens make, föräldrar, barn eller syskon eller annan närstående. Inte heller får en ledamot delta i handläggningen av ärenden som särskilt rör en sameby i vilkens styrelse ledamoten ingår.

Vid sammanträde i Sametinget skall protokoll föras.

Vad som i första, andra och tredje styckena sägs om Sametinget gäller även dess styrelse och nämnder. *Lag (2006:803)*.

12 §

Sametingets styrelse och nämnder beslutar i frågor som rör förvaltningen och Sametingets myndighetsutövning samt i andra frågor som de enligt lag eller annan författning skall ha hand om. *Lag (2006:803)*.

13 §

Sametingets samt dess styrelses och nämnders beslut får överklagas endast om det finns särskilda föreskrifter om det.

Bestämmelser om överklagande av Sameskolstyrelsens beslut finns i skollagen (2010:800). *Lag (2010:868)*.

Val till Sametinget

14 §

Val till Sametinget skall hållas vart fjärde år (valåret). Valdag är tredje söndagen i maj.

15 §

För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av **detta kapitel**. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (1997:157) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte. *Lag (2004:538)*.

Rösträtt m.m.

16 §

Rösträtt till Sametinget har den som är upptagen i sameröstlängd.

I samelängden tas den same upp som anmäler sig till valnämnden och som är svensk medborgare och på den samiska valdagen fyllt eller fyller 18 år.

Under de förutsättningar som i andra stycket anges för svenska medborgare skall i röstlängden tas upp även de utlänningar som enligt folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet har varit folkbokförda i landet tre år i följd före valdagen och som anmäler sig till valnämnden. *Lag (2003:704)*.

17 §

Anmälan till valnämnden för att tas upp i sameröstlängden skall ha inkommit senast den 20 oktober året före valåret.

Den som har förts upp i sameröstlängden skall strykas från längden, om han eller hon begär det eller avlider. *Lag (2006:803)*.

18 §

Valnämnden skall ha upprättat en preliminär sameröstlängd senast den 15 november året före valåret. Röstlängden skall innehålla uppgifter om

1. samer som tidigare varit upptagna i sameröstlängd, som fortfarande uppfyller villkoren för rösträtt enligt 16 § och som inte begärt att bli avförda ur sameröstlängden, och
2. samer som anmält sig enligt 17 § och som uppfyller villkoren enligt 16 §.

Den preliminära röstlängden skall hållas tillgänglig för granskning på det sätt som den centrala valmyndigheten i samråd med Sametinget bestämmer. Beslutet om den preliminära röstlängden skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Den som anmält sig men inte tagits upp i den preliminära röstlängden skall genast underrättas om detta. *Lag (2004:538)*.

19 §

Den som anmält sig men inte tagits upp i den preliminära röstlängden får överklaga beslutet i den delen. Vidare får var och en som tagits upp i den preliminära röstlängden överklaga beslutet såvitt avser någon annan som tagits upp.

Överklagandet skall ha kommit in till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte senast den 15 december året före valåret.

Överklagandet av beslutet om den preliminära röstlängden prövas vid offentligt sammanträde hos länsstyrelsen den 15 februari valåret eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag.

Länsstyrelsens beslut får inte överklagas. *Lag (2004:538)*.

20 §

Efter det att förekommande överklaganden har avgjorts av länsstyrelsen skall valnämnden senast den 1 mars valåret upprätta en slutlig sameröstlängd som skall uppta samer som på grund av

valnämndens eller länsstyrelsens beslut skall tas upp i röstlängden. Om länsstyrelsen efter överklagande av beslutet om den preliminära röstlängden funnit att någon inte skall tas upp i röstlängden skall denne inte tas upp i den slutliga längden. *Lag (2004:538)*.

21 §

Den som är upptagen i sameröstlängd skall genom den centrala valmyndighetens försorg erhålla ett röstkort i form av ett ytterkuvert samt ett valkuvert och ett omslagskuvert. Röstkorten och kuverten skall sändas till de röstberättigade senast 30 dagar före valdagen.

En röstberättigad som har förlorat sitt röstkort/ytterkuvert eller inte har fått det, är berättigad att efter begäran få ett duplettröstkort/duplettytterkuvert av den centrala valmyndigheten, länsstyrelsen eller valnämnden. Ett sådant kort skall vara tydligt märkt som duplettröstkort. *Lag (2006:803)*.

Kandidater

22 §

Den som har rösträtt till Sametinget och är svensk medborgare är valbar till Sametinget om inte annat följer av 23 §.

23 §

Kandidater till Sametinget skall anmälas till den centrala valmyndigheten senast den 15 mars valåret. Av anmälan skall det framgå vilken grupp, vilket parti eller liknande sammanslutning som kandidaterna tillhör. Anmälan skall också innehålla namn på minst tre kandidater i bestämd ordningsföljd. Till anmälan skall det fogas en skriftlig förklaring från varje kandidat att denne har gett sitt tillstånd till anmälan.

Därutöver gäller för sådana grupper, partier eller liknande sammanslutningar som inte har mandat i Sametinget att anmälan skall ha ett dokumenterat stöd av minst 50 personer, som skall vara upptagna i den slutliga röstlängden för det kommande valet.

Den centrala valmyndigheten beslutar om registrering av grupper, partier eller liknande sammanslutningar och kandidater. Myndighetens beslut får inte överklagas.

Andra än kandidater för registrerade grupper, partier eller liknande sammanslutningar är inte valbara. *Lag (2006:803)*.

Valsedlar

24 §

Den centrala valmyndigheten utfärdar valsedlar. På valsedel skall anges grupp, parti eller liknande sammanslutning samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.

Kandidatnamnen skall förses med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. Intill varje kandidatnamn skall det finnas ett markerat utrymme där väljarna kan lämna en särskild personröst genom en markering.

För en registrerad grupp, ett parti eller en sammanslutning får finnas valsedlar med olika kombinationer av kandidater. *Lag (2004:538)*.

25 §

Valsedlarna skall vara lika till storlek och material.

26 §

Varje registrerad grupp, parti eller sammanslutning tilldelas valsedlar till det antal den centrala valmyndigheten beslutar, lika för alla. Finns det olika valsedlar för samma grupp, parti eller sammanslutning, gäller detta varje sådan variant av valsedeln.

Valsedlar till större antal tillhandahålles av den centrala valmyndigheten om beställaren betalar valsedlarna i förskott. *Lag (2004:538)*.

Röstning

27 §

Den som har rösträtt till Sametinget får rösta antingen i vallokal eller genom att med post sända sin valsedel till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte (brevröstning). *Lag (2004:538)*.

28 §

Valnämnden beslutar på vilka orter röstning kan ske i vallokal. Vallokaler skall hållas öppna mellan klockan 8 och 20 valdagen.

Röstning i vallokal

29 §

Vid röstning i vallokal lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. Väljaren lämnar valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till valförrättaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning bara ett valkuvert och att kuvertet inte är försett med obehörig märkning. Därefter lägger valförrättaren i väljarens närvaro in valkuvertet i ytterkuvertet och tillsluter det. Valförrättaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Den som inte gör det får inte rösta. *Lag (2006:803)*.

30 §

Är valkuvertet försett med obehörig märkning får det inte tas emot. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert får endast ett av dem tas emot. Om väljaren begär det, skall samtliga valkuvert återlämnas till väljaren. *Lag (2006:803)*.

31 §

Vid röstning i vallokal gäller också 7 kap. 3 § samt 8 kap. 4 och 5 §§ vallagen (2005:837).

Avbryts röstningen skall mottagna ytterkuvert förvaras på betryggande sätt. *Lag (2005:843)*.

32 §

Valförrättaren skall omgående sända de mottagna förslutna ytterkuverten till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte tillsammans med förteckningen över de väljare som röstat i vallokalen. Försändelsen skall sändas som värdepост. *Lag (2004:538)*.

Brevröstning

33 §

Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn får inte vara vittne.

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt första stycket lägger väljaren in försändelsen i ett omslagskuvert och tillsluter detta. Därefter lämnas försändelsen för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

En väljare som på grund av kroppsligt fel inte kan avge sin röst i föreskriven ordning får vid röstningen anlita biträde. *Lag (2006:803)*.

34 §

Brevröstningsförsändelse skall avges senast på valdagen.

35 §

Vid varje tillfälle då brevröstningsförsändelser kommer in till länsstyrelsen skall antalet antecknas i ett särskilt protokoll. I väntan på den slutliga sammanräkningen och mandatfördelningen skall försändelserna förvaras på ett betryggande sätt. *Lag (2004:538)*.

Sammanräkning

36 §

Vid en offentlig förrättning, som skall påbörjas så snart det kan ske sedan en vecka förflutit från valdagen, skall länsstyrelsen granska och räkna de avgivna rösterna.

Vid sammanräkningen prövar länsstyrelsen valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut som denna prövning föranleder. Härvid gäller i tillämpliga delar 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen (2005:837).

Vidare gäller att ett namn som skrivits till på en valsedel skall anses obefintligt.

Vid förrättning skall protokoll föras. *Lag (2005:843)*.

37 §

Granskningen inleds med att de ytterkuvert som kommit in från vallokalerna räknas. Antalet kuvert jämförs med antalet avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna. Därefter antecknas i röstlängden vilka väljare som har röstat i vallokal.

Har någon väljare röstat mer än en gång i vallokal, skall väljarens röster förklaras ogiltiga och ytterkuverten med väljarens röster obrutna läggas åt sidan. *Lag (2006:803)*.

38 §

Sedan de röster som skall förklaras ogiltiga enligt 37 § andra stycket har lagts åt sidan och anteckning om ogiltigförklaringen har gjorts i protokollet, kontrolleras att övriga ytterkuvert är tillslutna.

Är ytterkuvertet tillslutet, bryts det och valkuvertet granskas. Därvid kontrolleras att valkuvertet är av föreskriven beskaffenhet och att väljaren har ställt i ordning endast ett valkuvert samt att valkuvertet inte är försett med obehörig märkning. *Lag (2000:1214)*.

39 §

Föreligger inte någon brist vid den granskning som skall göras enligt 38 § läggs valkuvertet i en valurna. I annat fall förklaras rösten ogiltig och ytter- och valkuvert läggs åt sidan. Därvid skall valkuvertet ligga i ytterkuvertet. Anteckning om ogiltigförklaringen görs i protokollet. *Lag (2000:1214)*.

40 §

Sedan rösterna från vallokalerna har behandlats enligt 37–39 §§, fortsätter granskningen med de röster som har avgivits genom brevröstning och som har kommit in till länsstyrelsen före förrättningens början.

Brevröster som kommer in efter förrättningens början läggs utan vidare åtgärd åt sidan. *Lag (2004:538)*.

41 §

Granskningen av brevröstningsförsändelserna inleds med att omslagskuverten räknas, varefter antalet antecknas i protokollet. Därefter kontrolleras att

1. omslagskuverten inte har blivit öppnade efter tillslutandet, och
2. försändelsen inte har avgetts senare än på valdagen.

Föreligger inte någon brist vid den granskning som avses i första stycket skall de godkända försändelserna behandlas vidare enligt vad som föreskrivs i 42 §. I annat fall läggs försändelserna åt sidan. Antalet försändelser som har lagts åt sidan antecknas i protokollet.

42 §

När kontrollen enligt 41 § är avslutad, öppnas de godkända omslagskuverten.

Därefter kontrolleras att samma väljare inte har lagt mer än ett ytterkuvert i omslagskuvertet och att väljaren inte har röstat i vallokal eller mer än en gång genom brevröstning.

Föreligger inte någon brist vid den granskning som avses i andra stycket behandlas ytterkuvertet vidare enligt 43 §. I annat fall förklaras rösterna i försändelsen ogiltiga, anteckning härom görs i protokollet och försändelsen läggs åt sidan.

43 §

När kontrollen enligt 42 § är avslutad, granskas ytterkuverten till de försändelser som inte då har lagts åt sidan.

Därvid kontrolleras att försändelsen är i föreskrivet skick. Om så är fallet, bryts ytterkuvertet och valkuvertet granskas på samma sätt som är föreskrivet i 38 § andra stycket beträffande valkuvert för röstning i vallokal. *Lag (2000:1214)*.

44 §

Föreligger inte någon brist vid den granskning som skall göras enligt 43 § läggs valkuvertet i en valurna tillsammans med de godkända valkuverten från röstningen i vallokalerna. I annat fall förklaras rösten ogiltig och ytter- och valkuvert läggs åt sidan. Därvid skall valkuvertet ligga i ytterkuvertet. Anteckning om ogiltigförklaringen görs i protokollet. *Lag (2000:1214)*.

45 §

När sammanräkningen är klar skall försändelser, ytterkuvert och valkuvert som skall läggas åt sidan samt ogiltiga valsedlar läggas in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till dess valet har vunnit laga kraft.

Godkända valsedlar läggs in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till utgången av den tid valet gäller. *Lag (2000:1214)*.

46 §

Vid mandatfördelningen mellan grupper, partier och liknande sammanslutningar skall mandaten fördelas proportionellt på grundval av valresultatet. Härvid tilldelas mandaten, ett efter annat, den grupp, det parti eller motsvarande som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet är, så länge gruppen, partiet eller sammanslutningen ännu inte tilldelats något mandat, röstetalet delat med 1,4. Därefter beräknas jämförelsetalet genom att röstetalet delas med det tal som är ett högre än det dubbla antalet mandat som redan har tilldelats gruppen, partiet eller sammanslutningen.

För varje mandat som en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning har fått skall en ledamot utses. När en ledamot utses skall reglerna i 14 kap. 9 och 10 §§ vallagen (2005:837) om val till riksdagen tillämpas. För att personligt röstetal skall fastställas för en kandidat måste kandidaten dessutom ha fått lägst 25 särskilda personröster.

Sedan länsstyrelsen fördelat mandaten i Sametinget skall resultatet av valet offentliggöras genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Länsstyrelsen skall utan dröjsmål till Sametinget och regeringen redovisa resultatet av valet samt utfärda bevis till valda ledamöter och ersättare. *Lag (2006:803)*.

47 §

Om en ledamot har avgått före utgången av den tid för vilken ledamoten blivit vald, skall länsstyrelsen på anmälan av Sametingets ordförande inkalla en ny ordinarie ledamot enligt de bestämmelser i 14 kap. 21 § vallagen (2005:837) som avser ny ordinarie landstingsledamot.

Om en ersättare för ledamot har inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av annan orsak, skall länsstyrelsen på anmälan av Sametingets ordförande utse ytterligare ersättare enligt de bestämmelser i 14 kap. 22 § vallagen som avser ersättare för landstingsledamot.

Den förrättning som avses i första och andra styckena är avslutad när protokollet från förrättningen har lagts fram för granskning. Efter sammanräkningen skall valsedlarna åter läggas i omslag på det sätt som föreskrivs i 45 §. *Lag (2006:803)*.

48 §

Länsstyrelsens beslut enligt 36, 46 och 47 §§ får överklagas hos Valprövningsnämnden. Ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängden var röstberättigad vid valet. Det får också överklagas av en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som har deltagit i valet.

Överklagandet skall ges in till Valprövningsnämnden och vara nämnden till handa tidigast dagen efter valdagen och senast inom tio dagar efter det att resultatet av valet offentliggjorts enligt 46 eller 47 §.

Vid Valprövningsnämndens prövning av överklaganden som avses i denna paragraf får nämnden upphäva valet och förordna om omval eller föranstalta om andra mindre ingripande åtgärder enligt de grunder som anges i 15 kap. 13 och 14 §§ vallagen (2005:837). *Lag (2005:843)*.

Omval

~~[Rubriken införd g. Lag 2004:538.]~~

49 §

Vid omval till Sametinget skall den centrala valmyndigheten efter samråd med länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte och Sametingets valnämnd bestämma valdag. Beslutet får inte överklagas. *Lag (2004:538)*.

50 §

Den slutliga röstlängd som upprättats för det ordinarie valet skall användas vid omval. *Lag (2004:538)*.

51 §

I övrigt gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i **detta kapitel** om ordinarie val vid omval. *Lag (2004:538)*.

Uppgifter i folkbokföringen

~~[Rubriken införd g. Lag 2004:538.]~~

52 §

För aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden får inhämtas uppgifter om namn, personnummer, adress och medborgarskap från register hos Skatteverket avseende uppgifter i folkbokföringen. *Lag (2004:538)*.

4 kap. Bestämmelser om samernas rätt att använda samiska i kontakt med vissa myndigheter

Allmänna bestämmelser

1 §

Detta kapitel innehåller bestämmelser om samernas rätt att använda samiska i sin kontakt med förvaltningsmyndigheter och domstolar samt bestämmelser om vissa skyldigheter inom förskola, sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola och äldreomsorg. Kapitlet innehåller också bestämmelser om uppföljning av kapitlets tillämpning. (Lag 2010:865)

2 §

I enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3) har samerna rätt till skydd av sitt språk och sin kultur.

I språklagen (2009:600) anges att samiska är nationellt minoritetsspråk.

3 §

Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera samerna om deras rättigheter enligt kapitlets bestämmelser.

4 §

I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja nationella minoritetsspråk.

Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av sitt minoritetsspråk ska främjas särskilt.

5 §

Förvaltningsmyndigheter ska ge samerna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för samerna i sådana frågor.

Förvaltningsområden

6 §

Med förvaltningsområdet för samiska avses kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur, Berg, Gällivare, Härjedalen, Jokkmokk, Kiruna, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Umeå, Vilhelmina, Åre, Älvdalen och Östersund.

7 §

Andra kommuner än de som anges i 6 § kan efter anmälan få ingå i förvaltningsområdet för **samiska**. Beslut att en kommun ska få ingå i ett förvaltningsområde fattas av regeringen. Regeringen får meddela föreskrifter om sådan frivillig anslutning till ett förvaltningsområde.

Rätten att använda samiska hos myndigheter

8 §

Enskilda har rätt att **samiska** vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med **förvaltningsområdet för samiska**. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet.

Om den enskilde använder **samiska** i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på **samiska**. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på **samiska**.

Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på **samiska**.

9 §

Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda **samiska** vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar **samiska**.

10 §

Enskilda har alltid rätt att använda **samiska** vid sina skriftliga kontakter med Riksdagens ombudsmän. Detsamma gäller vid enskildas skriftliga kontakter med Justitiekanslern, Försäkringskassan, Skatteverket och Diskrimineringsombudsmannen i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part.

11 §

Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i **samiska** där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.

12 §

Förvaltningsmyndigheter får bestämma särskilda tider och särskild plats för att ta emot besök av enskilda som talar **samiska**, samt ha särskilda telefontider.

Rätten att använda samiska hos domstolar

13 §

Den som är part eller ställföreträdare för part i ett mål eller ett ärende hos en förvaltningsrätt, tingsrätt, mark- och miljödomstol med en domkrets som helt eller delvis sammanfaller med kommunerna Arjeplog, Gällivare, Jokkmokk eller Kiruna, om målet eller ärendet har anknytning till någon av dessa kommuner.

Rätten att använda **samiska** omfattar också de domstolar dit en dom eller ett beslut i ett mål eller ärende som avses i första stycket överklagas. (*Lag* 2010:943)

14 §

Rätten att använda **samiska** i mål eller ärenden hos domstolar enligt 13 § omfattar rätt att ge in handlingar och skriftlig bevisning på **samiska**, rätt att få de handlingar som hör till målet eller ärendet muntligen översatta till **samiska** och rätt att vid muntlig förhandling inför domstolen tala **samiska**. Domstolen ska översätta handlingar och skriftlig bevisning till svenska, om det inte är uppenbart onödigt.

Även i övrigt ska domstolen sträva efter att använda **samiska** i sina kontakter med parten eller dennes ställföreträdare.

I alla mål och ärenden som omfattas av rätten att använda **samiska** hos domstolar enligt 13 § har en part eller ställföreträdare för part som saknar juridiskt biträde rätt att på begäran få domslut och domskäl eller beslut och beslutsmotivering skriftligen översatta till **samiska**.

15 §

Den som vill använda **samiska** under ett måls eller ett ärendes handläggning i domstol enligt 13 § ska begära detta i samband med att målet eller ärendet inleds eller första gången parten ska yttra sig i målet eller ärendet.

En begäran om att få en översättning enligt 14 § tredje stycket ska framställas inom en vecka från det att domen eller beslutet meddelats, om en sådan begäran inte har framställts tidigare under handläggningen av målet eller ärendet.

Om en begäran om att använda **samiska** eller om att få en översättning framställs senare än vad som anges i första och andra styckena får den avslås. En sådan begäran får även avslås om det är uppenbart att den har ett otillbörligt syfte.

16 §

Om en part eller ställföreträdare för part har rätt att använda **samiska** i rättegång, ska tolk anlitas i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. 6–8 §§ och 33 kap. 9 § rättegångsbalken och 50–52 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Samiska i förskola, viss annan pedagogisk verksamhet och äldreomsorg

17 §

När en kommun i ett **samiskt** förvaltningsområde erbjuder plats i förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola, ska kommunen erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i sådan verksamhet där hela eller delar av verksamheten bedrivs på **samiska**. (*Lag* 2010:865)

18 §

En kommun i ett **samiskt** förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal

som behärskar **samiska**. Detsamma gäller kommuner utanför ett **sådant** förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i **samiska**.

Undantag

19 §

Om det finns särskilda skäl får regeringen meddela föreskrifter om att en viss myndighet som lyder under regeringen ska undantas från tillämpningen av 8 §. Motsvarande gäller efter regeringens bemyndigande för landsting och kommun i fråga om kommunala myndigheter.

Uppföljning m.m.

20 §

Förvaltningsmyndigheters tillämpning av **detta kapitel** ska följas upp. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken eller vilka myndigheter som ska ansvara för uppföljningen. Detta uppföljningsansvar innebär ingen inskränkning i det tillsynsansvar som vilar på andra myndigheter.

21 §

Sametinget ska genom rådgivning, information och liknande verksamhet bistå andra förvaltningsmyndigheter vid tillämpningen av **bestämmelserna i detta kapitel**.

Motivering av enskilda bestämmelser

Samebalken, 1 kapitel. Övergripande bestämmelser om samernas rättigheter i Sverige

1 §:

Av första meningen i paragrafen framgår att samerna har vissa särskilda rättigheter i Sverige. Detta följer av samernas ställning som urfolk. Det är naturligt att detta rättsförhållande framgår av lag.

Av andra meningen framgår att bestämmelserna i samebalken syftar till att främja samernas möjlighet att bevara och utveckla sin kultur, sitt språk och sitt samhällsliv. Bestämmelsen sammanfaller med vad som idag framgår av 1 kap 2 § regeringsformen.

2 §:

Av första meningen i paragrafen framgår att samerna är ett urfolk i Sverige. Detta framgår av en rad offentliga utredningar och av olika ställningstaganden från statsmakternas sida. Att ett folk (jfr 1 kap 2 § regeringsformen) har ställning som urfolk inom en nationalstat utgör i sig ett särskilt rättsförhållande. Det är befogat att ett sådant rättsförhållande görs explicit i den lagstiftning som rör det aktuella folket.

Av andra meningen första ledet framgår att samerna i egenskap av urfolk har särskilda rättigheter till land och vatten. Förslaget innebär i sak inget nytt utöver vad som idag framgår att 1 § rennäringslagen (1971:437) och 2 kap 17 § regeringsformen. Däremot innebär förslaget att rätten är grundat i samernas ställning som urfolk.

Av andra meningen andra ledet framgår att samerna har vissa särskilda rättigheter i förhållande till den statliga och kommunala förvaltningen. Detta markerar att Sverige också har vissa offentligrättsliga förpliktelser mot samerna som urfolk utöver frågan om landrättigheter. Detta rör i huvudsak dels rätten till politisk representation som behandlas i 4 §, dels rätten att nytta samiska i kontakt med svenska myndigheter som behandlas i 5 §. Därutöver rör detta frågan om samiska barns rätt till utbildning med samisk inriktning som behandlas i 6 §, och statens skyldigheter vad gäller konsultationsordningar med samerna som behandlas i 8 §.

3 §:

Av bestämmelsen framgår att samerna har rätt att bedriva renskötsel samt jakt och fiske inom vissa delar av det svenska territoriet och att bestämmelser om detta finns i andra kapitlet samebalken. I andra kapitlet samebalken lämnas förslag om det rättsliga regleringen av samiska renskötsel. Vad gäller samernas grundläggande rätt att bedriva renskötsel så framgår den dels av regeringsformen och dels av rennäringslagen (1971:437) och behandlas inte närmare i detta sammanhang. Vad gäller samernas rätt till jakt och fiske inom vissa delar av det svenska

territoriet är detta dels rättigheter som ingår i renskötselrätten, dels rättigheter som enskilda samer (eller grupper av samer) kan ha enligt urminnes hävd eller sedvanerätt. Det är motiverat att i bestämmelsen särskilt nämna samernas rätt till jakt och fiske eftersom dessa rättigheter (enligt förslaget) ska kunna åberopas av alla samer som är medlem i sameby.

4 §:

Av bestämmelsen framgår att samerna har rätt till politisk representation i form av ett eget parlament, Sametinget. Rättigheten är en följd av samernas ställning som urfolk. Samernas rätt till politisk representation bör på ett väsentligt tydligare sätt än vad som idag sker genom sametingslagen (1993:1433) komma till uttryck i lag.

Av bestämmelsen framgår vidare att Sametinget, förutom sin ställning som parlament för samerna, också är en myndighet som beslutar i frågor som rör samiskt näringsliv och samisk kultur. Det är viktigt att Sametingets dubbla funktion, dels som parlament för samerna, dels som en myndighet i den statliga myndighetsstrukturen, framgår av lagstiftningen. De sakfrågor som nämns där Sametingen beslutar, samiskt näringsliv och samiska kultur, får anses inbegripa den samiska samhällsutvecklingen i stort utan att varje samhällsfunktion nämns specifikt.

5 §:

Av bestämmelsen framgår att samerna har rätt att använda samiska i sin kontakt med svenska myndigheter och att bestämmelser om detta framgår av tredje kapitlet. Av motiveringen för tredje kapitlet framgår att kapitlets bestämmelser i huvudsak motsvarar de som idag finns i lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Bestämmelsen innebär inte att det införs några nya rättigheter utöver vad som idag framgår av lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

6 §:

Av bestämmelsen framgår att barn till samer under närmare angivna förutsättningar har rätt till utbildning med samisk inriktning och att bestämmelser om detta finns i skollagen. Bestämmelsen innebär inte att det införs någon ny rättighet utan rätten till utbildning framgår redan av 7 kap 7 § skollagen (2010:800).

7 §:

Av bestämmelsen framgår som huvudregel att rättigheter som tillkommer samer inte får upplåtas åt annan. Huvudregeln överensstämmer med vad som för närvarande följer av rennäringslagen (1971:437).

Av bestämmelsen framgår vidare, som undantag från huvudregeln, att rätten till jakt och fiske får upplåtas. Frågan om samernas befogenheter i förhållande till sin jakt- och fiskerätt prövas

för närvarande i domstol. Frågan om deras jakt- och fiskerätt är däremot inte under prövning. Oberoende av domstolarnas slutliga ställningstagande i denna fråga är det ur flera synvinklar naturligt och rimligt att samerna ges rätt att upplåta den rätt till jakt och fiske som man redan har. Förutsättningarna för sådan upplåtelse, och hur upplåtelse rent praktiskt kan ske, måste närmare regleras.

8 §:

Av bestämmelsen framgår att Sametinget ska konsulteras vid lagstiftning, beslut eller andra åtgärder som kan ha särskild betydelse för samerna. Förslaget innebär en rättslig reglering av den konsultationsordning som har förhandlats fram inom ramen av förslag till Nordisk Samekonvention.

Samebalken, 2 kapitel. Bestämmelser om samisk renskötsel

1 §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att samernas rätt till renskötsel är en ensamrätt för den samiska befolkningen. Bestämmelsen innebär en tydligare markering av detta förhållande men inget nytt i sak, jfr 1 § 2 st. RNL. En tydligare markering av samernas ensamrätt är bland annat motiverat utifrån Sveriges avtal med EU

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att samernas rätt att bedriva renskötsel är grundat på urminnes hävd och ockupation. Av nuvarande bestämmelser framgår att renskötselrätten är grundat på urminnes hävd. I samband med tillkomsten av den första renbeteslagen 1886 uttryckte lagstiftaren emellertid tydligt att rätten både var grundat på urminnes hävd och ockupation. Högsta domstolen kom fram till samma ställningstagande vid det så kallade skattefjällsmålet, NJA 1981 s 1. Av Nordisk Samekonvention artikel 3 framgår att samerna är ett urfolk och av artikel 27 och 28 att samerna mot den bakgrunden har särskilda rättigheter till land och vatten. Dessa ställningstaganden är gjorda mot bakgrund av samernas ockupation av de områden som de traditionellt har brukat. Det finns således goda skäl för att det av lagstiftningen som reglerar samerna renskötselrätt bör framgå att deras rättigheter även är grundat på ockupation.

Tredje stycket:

Av bestämmelsen framgår att renskötselrätten tillkommer alla samer. Bestämmelsen innebär inget nytt i förhållande till nuvarande bestämmelser.

2 §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att renskötselrätten får utövas av den som har renmärke och av medlem i sameby som bistår den som har renmärke i renskötseln. Det avgörande rekvisitet för utövandet av renskötselrätt blir därmed innehav av renmärke. I nuvarande bestämmelser är att kravet för utövande av renskötselrätt att man är medlem i sameby. Det förhållandet att samebyar både ska kunna ha renskötande och icke-renskötande medlemmar motiverar att rekvisitet för rätten att utöva renskötsel knyts till ett annat rekvisit. Sametinget för register över samer som har renmärke vilket innebär att det inte knyter sig några väsentliga svårigheter till att utövandet av renskötselrätten knyts till innehav av renmärke.

Andra stycket:

Samebymedlemmar som inte har renmärke men som aktivt bistår innehavare av renmärke aktivt i renskötseln får utöva renskötselrätt. I annat fall skulle inte sådan person kunna utöva sitt biträde på ett relevant sätt.

6 §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att samebyarna har en funktion dels i förhållande till renskötseln, dels i förhållande till samernas jakt och fiskerätt. Det senare har tillkommit i förhållande till nuvarande bestämmelser i 6 § 1 st. RNL. Att särskilt nämna samernas jakt och fiskerätt är nödvändig med tanke på de ändringar som införs i 2 kap 9 §.

Andra och tredje stycket:

Ingen ändring i förhållande bestämmelserna i 6 § 2 och 3 st. RNL.

9 §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att samebyarnas ändamål är att för medlemmarnas bästa ombesörja renskötseln samt jakten och fisket inom byns betesområde. I förhållande till nu gällande bestämmelse i 9 § 1 stycket RNL har ombesörjande av jakten och fisket tillkommit. Tillägget är nödvändigt med tanke på de föreslagna ändringarna i 2 kap 6 § samebalken. Tillägget innebär att samebyn har ett identifierbart ansvar för samernas jakt och fiskerätt. Jakt- och fiskerätten ska visserligen kunna utövas på individuell basis men i enlighet med beslut och överenskommelser som skett inom samebyn.

Andra stycket:

Ingen ändring i förhållande bestämmelserna i 9 § 2 st. RNL.

Tredje stycket:

Av tredje stycket framgår att en sameby inte får bedriva verksamhet i strid med renskötseln intressen. Av nu gällande bestämmelse framgår att sameby inte får driva annan ekonomisk verksamhet än renskötsel. Ändringen innebär att samebyarnas allmänna näringsförbud upphör. Detta är främst motiverat med att samerna får anses ha rätt att befoga över sin jakt- och fiskerätt. Genom förslaget om att samerna ska kunna upplåta sin jakt och fiskerätt till annan kan det förutsättas att sådan upplåtelse är förbundet med ekonomisk ersättning. Därför måste samebyarna kunna ekonomisk verksamhet. En sådan verksamhet får emellertid aldrig bedrivas i strid med renskötselns intressen. Ansvar för det inte uppstår besvär för renskötseln måste rimligen vila på varje sameby.

10 §:

Första stycket:

Ingen ändring i förhållande till bestämmelserna 10 § 1 st. RNL.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att sameby företräder sina medlemmars intressen i frågor som rör renskötselfrågor eller deras gemensamma intressen inom renskötsel i övrigt samt i frågor som rör jakt- och fiskerätten. I förhållande till nuvarande bestämmelse har frågor som rör medlemmarnas jakt- och fiskerätt tillkommit. Tillägget är motiverat genom förslaget om ny rättslig reglering av samernas jakt- och fiskerätt. Tillägget innebär att samebyarna, förutom i renskötselfrågor, har en skyldighet att företräda medlemmarnas gemensamma intressen i frågor som rör jakt- och fiskerätten. Bestämmelsen överensstämmer väl med förslaget till bestämmelsen i 2 kap 6 och 9 §§ samebalken.

11 §:

Av bestämmelsen framgår att den som är registrerad i samebyns medlemsregister är medlem i samebyn. I bestämmelserna i nuvarande 11 § RNL

12 §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att en sameby har en skyldighet att i sitt medlemsregister som renskötande medlem införa den som bedriver renskötsel i samebyn. Vidare framgår vem som ska anses bedriva renskötsel.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande bestämmelser i 11 § samt 13 § 1 st. RNL.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att sameby ska som icke- renskötande medlem införa den som enligt beslut av bystämman antagits som sådan medlem.

Förslaget innebär att det av samebyarnas medlemsregister ska framgå vem som är renskötande respektive icke-renskötande medlem. Med tanke på att skillnaden i beslutskompetens för medlemmar i samebyarna är det nödvändigt att det ur samebyns medlemsregister framgår vem som är renskötande respektive icke-renskötande medlem.

13 §:

Av bestämmelsen framgår att renar som tillhör renskötande medlems husfolk anses i detta kapitel tillhöra den renskötande medlemmen.

Motsvarar nuvarande bestämmelser i 13 § 2 st. RNL.

14 §:

Sista meningen i bestämmelsen hänvisar till 2 kap. 2 § 1 st beträffande kravet om renmärke som förutsättning för utövande av renskötselrätten. Meningen motsvarar sista meningen i nuvarande 14 § RNL men den ändring att kravet om renmärke har tillkommit i förslaget.

14 a §:

Bestämmelsen reglerar icke-renskötande samers möjlighet att bli medlem i sameby.

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att same som finns registrerad i Sametingets röstlängd får ansöka om medlemskap i sameby. Frågan om de icke-renskötande samernas möjlighet att ta del av det sams

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att en ansökan om medlemskap i sameby ska beviljas om den sökande, dens föräldrar eller mor- eller farföräldrar har anknytning till samebyn och att inte särskilda skäl talar emot det. Anknytningskriteriet är i huvudsak det samma som det som gäller för inträde i Sametingets röstlängd. Skillnaden är att språkkriteriet inte finns med som kriterium för medlemskap i sameby. Bakgrunden för detta är att ansökan om medlemskap endast kan göras av den som är registrerad i Sametingets röstlängd. Frågan om samisk språk har därmed redan prövats. Begreppet "har anknytning" kan givetvis omfatta olika former av anknytning. Det kan exempelvis härledas till anknytning till en samebys geografiska område, eller till släktrrelation till medlemmar i en sameby, men kan också täcka in andra typer av anknytning. det skulle strida mot syftet med bestämmelsen att ange en strikt definition av begreppet.

Ifall de angivna kriterierna är uppfyllda ska medlemskap i samebyns beviljas. Detta innebär att den enskildes rätt till medlemskap i en sameby i de flesta fall är stärkare än samebyns möjlighet att avslå medlemskap. Däremot måste en sameby alltid ha möjlighet att avslå en ansökan om medlemskap om särskilda skäl talar emot medlemskap ska beviljas.

Tredje stycket:

Av bestämmelsen framgår att man inte kan vara medlem i flera samebyar. Många samer har visserligen anknytning till flera samebyar och kan känna lika stor hemvist i en annan sameby än den till vilken man kan härleda sitt ursprung. Praktiska skäl samt behovet av att det inte får råda någon tvekan om vilken samebys intressen varje samebymedlem företräder gör att övervägande skäl talar för att man endast kan ha medlemskap i en sameby.

14 b §:

Bestämmelsen rör förfarandet vid ansökan om medlemskap i sameby.

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att ärenden om medlemskap i sameby beredas av samebyns styrelse och beslutas av bystämman. Första steget i förfarandet; att ärendet bereds av samebyns styrelse, innebär en möjlighet till utredning enligt rekvisiten i bestämmelsen i 14 a § 2 st. detta kapitel. Nästa steg i förfarandet; att beslut fattas av bystämman, erbjuder övriga medlemmar att lämna synpunkter på styrelsens förslag, och slutligen fatta beslut i ärendet.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att ett beslut om avslag om medlemskap i sameby kan överklagas till Sametinget. Ärenden om medlemskap i sameby är en fråga av intern samisk karaktär. Det är därför naturligt att Sametinget är överklagandeinstans i denna typ av ärenden.

Tredje stycket:

Av bestämmelsen framgår att ett beslut om medlemskap i sameby inte kan överklagas. Motivet för bestämmelsen är dels att klargöra att överväganden i ett ärende om medlemskap i slutför under samebyns bystämma, del att undkomma överklaganden enligt 2 kap 97 § detta kapitel. Bestämmelsen överensstämmer med den praxis på förvaltningsrättens område som anger att endast den som omfattas av ett beslut har överklaganderätt i förhållande till beslutet.

15 §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att sameby för de renskötande medlemmarnas gemensamma behov får begagna byns betesområde för renbete. I förhållande till nuvarande bestämmelser har det preciserats att nyttjande av byns betesområde gäller för de renskötande medlemmarna.

Andra stycket:

Motsvarar bestämmelsen i 15 § 2 st. RNL.

Tredje stycket:

Motsvarar bestämmelsen i 15 § 3 st. RNL.

Fjärde stycket:

Motsvarar bestämmelsen i 15 § 4 st. RNL.

16 §:

Första stycket:

Motsvarar bestämmelsen i 16 § 1 st. RNL.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att sameby eller renskötande medlem på utmark inom byns betesområde får uppföra renvaktarstuga, kåta, förvaringsbod eller annan mindre byggnad som behövs för renskötsel. Rätten att inom byns betesområde uppföra renvaktarstuga, kåta, förvaringsbod eller annan mindre byggnad är knuten till utövandet av renskötselrätten och tillkommer således inte alla samebymedlemmar. I bestämmelsen har det mot den bakgrunden preciserats att dessa rättigheter tillkommer samebyn och dess renskötande medlemmar. I övrigt motsvarar bestämmelsen i 16 § 2 st. RNL.

Tredje stycket:

Motsvarar bestämmelsen i 16 § 3 st. RNL

Fjärde stycket:

Motsvarar bestämmelsen i 16 § 4 st. RNL

Femte stycket:

Av bestämmelsen framgår att sameby eller medlem i sameby får använda och underhålla sådana byggnader som nämns i andra stycket och som nyttjats av samebyer inom lappmarkerna samt på renbetesfjällen och inom de områden i Jämtlands och Dalarnas län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten. Bestämmelsen har tillkommit för att säkerställa samebymedlemmars rätt att underhålla och använda befintliga samiska byggnader inom det geografiskt angivna området.

18 §:

Av bestämmelsen framgår att rätten att ta virke till uppförande eller ombyggnad av familjebostad endast tillkommer renskötande medlem i sameby. Förutom nämnda precisering motsvarar förslaget vad som framgår av bestämmelsen i 18 § RNL.

28 §:

Första stycket:

Motsvarar bestämmelsen i 28 § 1 st. RNL.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att ersättning för skada eller olägenhet till följd av beslut om upphävande av renskötselrätt enligt 26 § som ej drabbar bestämd person ska tillfalla samebyn. Enligt nuvarande bestämmelse i 28 § 2 st. RNL ska ersättning för skada eller olägenhet till hälften tillfalla samebyn och till hälften samefonden. Ändringen är motiverad utifrån rättsprincipen om ersättning för skada ska tillfalla den som lider skada. Det är därutöver rimligt att den ersättning som utfaller som följd av ett beslut om upphävande av renskötselrätt tillfaller den skadelidande samebyn för att den ska kunna genomföra kompensatoriska åtgärder för sina medlemmar och inom ramen för sin verksamhet.

31 §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att sameby får upplåta rätten till jakt och fiske inom samebyns året-runt-marker om upplåtelsen kan ske utan olägenhet för renskötseln.

Förslaget innebär att befogenheten att upplåta samernas jakt och fiskerätt på året-runt-marker tillkommer sameby, men att sådan upplåtelse endast får ske under förutsättning att det inte leder till olägenhet för renskötseln. Upplåtelse av jakt och fiske kan enligt bestämmelsen i tredje stycket ske mot avgift. Under sådana förhållanden bör det av lagtexten framgå att eventuell upplåtelse är underkastat hänsynen till renskötselns intressen.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att upplåtelsen ska vara förenlig med god viltvård eller fiskevård och ske med hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

Förslaget innebär att de specificerade krav som allmänt gäller för vilt- och fiskevård också gäller för eventuella upplåtelse av jakt och fiske. Därefter innebär förslaget att de krav som allmänt gäller vid renskötsel vad gäller hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen också ska gälla vid eventuella upplåtelse av jakt och fiske.

Tredje stycket:

Av bestämmelsen framgår att eventuella avgift för upplåtelse tillfaller samebyn.

Förslaget är följd av bestämmelsen om att samebyn har befogenhet att upplåta jakten och fisket, samtidigt som en eventuell upplåtelse endast har konsekvenser samebymedlemmarnas egna jakt och fiske. Mot den bakgrund är det naturligt att eventuella upplåtelseavgifter tillfaller samebyn.

32 §:

Av bestämmelsen framgår att annan upplåtelse av nyttjanderätt än vad som anges i 31 § endast får ske om upplåtelsen kan göras utan olägenhet för renskötseln och utan besvärande intrång i rätten till jakt eller fiske.

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 32 § RNL men med den preciseringen att upplåtelse endast får komma till stånd om det kan ske utan olägenhet för renskötseln och utan besvärande intrång i rätten till jakt och fiske.

33 §:

Av bestämmelsen framgår att upplåtelse enligt 32 § ska prövas av Sametinget.

Av 33 § RNL framgår att frågor om upplåtelse ska prövas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Den prövning som ska göras är huruvida och i så fall i vilken grad en

upplåtelse kommer att påverka rensköttsel eller samernas jakt och fiskerätt negativt. Prövningen omfattar bedömningar knutna dels till samiskt näringsutövande, dels till samiska rättigheter. Det är naturligt och följdriktigt att den myndighet statsmakterna har tilldelat medel för bygga upp och utveckla expertkompetens på området också är den myndighet som best skickad att göra denna typ av bedömningar.

34 §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår upplåtelse enligt 32 §, som ej avser tillgodogörande av naturtillgångar eller skogsavverkning, ska ske mot avgift och att avgiften ska fördelas mellan samefonden och sameby som berörs av upplåtelsen enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 34 § 1 st RNL med den ändringen att möjlighet till avgiftsfrihet vid upplåtelse enligt 32 § har tagits bort. Motivet till ändringen är att det saknas skäl för att upplåtelser ska kunna ske utan avgift.

Eventuell upplåtelse rör markområden som står under statens omedelbara disposition och renbetesfjällen. Av det skälet bör den avgiften fördelas mellan berörd sameby och samefonden.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att staten, när upplåtelsen avser tillgodogörande av naturtillgångar, ska utge ersättning för den skada eller olägenhet för rensköttseln, jakten eller fisket som upplåtelsen medför, och att i fråga om fördelning av ersättning som ej utgår till bestämd person så ska 28 § andra stycket tillämpas.

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 34 § 2 st. RNL med tillägget att ersättning inte endast ska kunna utgå för olägenhet för rensköttseln utan också för olägenhet för jakten och fisket.

43 §:

Bestämmelsen rör ansvar för samebyns styrelse respektive myndighetsansvar vid försummelse av betalning av förfallen skuld.

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att styrelsen ofördröjligen ska utdebitera förskott enligt 42 § ifall samebyns tillgängliga medel ej förslår till betalning av klar och förfallen skuld. Förslaget överensstämmer med bestämmelsen i 43 § 1 st. RNL.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår dels att styrelseledamöterna är solidariskt ansvariga ifall styrelsen försummar sina skyldigheter enligt första stycket, dels att Sametinget på borgenärs yrkande

förorda om syssloman och att syssloman har rätt att uppbära arvode som fastställs av Sametinget.

Förslaget motsvarar i huvudsak bestämmelserna i 43 § 2 st. RNL med den ändringen att syssloman utses av Sametinget och inte av länsstyrelsen. Förslaget motiveras med det sektoransvar som Sametinget har för renskötseln och att bestämmelsen behöver överensstämma med vad som har föreslås i 2 kap 72 § samebalken.

58 §:

Första stycket:

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 58 § 1 st. RNL.

Andra stycket:

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 58 § 3 st. RNL.

59 §:

Bestämmelsen behandlar frågan om rösträtt vid en samebys bystämma. Förslaget motsvarar i huvudsak bestämmelserna i 59 § RNL.

Av den inledande meningen i bestämmelsen har gjorts en redaktionell ändring innebärande att formuleringen "denna lag" har ändrats till "detta kapitel".

Punkt 1 i förslaget motsvarar bestämmelsen i 59 § punkt 1 RNL.

Punkt 2 i förslaget motsvarar bestämmelsen i 59 § punkt 3 RNL.

Punkt 3 i förslaget motsvarar bestämmelsen i 59 § punkt 4 RNL.

Punkt 4 i förslaget motsvarar bestämmelsen i 59 § punkt 5 RNL.

Punkt 5 i förslaget motsvarar bestämmelsen i 59 § punkt 6 RNL.

Punkt 6 i förslaget motsvarar bestämmelsen i 59 § punkt 7 RNL

59 a §:

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att endast renskötande medlem av sameby har rösträtt i frågor som rör renskötseln. Bestämmelsen är motiverat utifrån förslaget om att även icke-renskötande samer ska kunna vara medlem i sameby. Vid den situationen måste röstning i frågor som rör renskötseln vara begränsad till medlemmar som utövar renskötselrätten.

Andra stycket:

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 59 § 2 punkt RNL.

Tredje stycket:

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 58 § 2 st. RNL.

60 §:

Bestämmelsen rör förfarandet vid en samebys bystämma. Förslaget motsvarar till stor del bestämmelserna i 60 § RNL.

Första stycket:

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 60 § 1 st. RNL.

Andra stycket:

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 60 § 2 st. RNL.

Tredje stycket:

Av bestämmelsen framgår att det av samebys förteckning över närvarande medlemmar vid bystämman ska framgå vem som har rösträtt i frågor som rör renskötelsen. Bestämmelsen är motiverad utifrån vad som framgår av motivet för bestämmelsen i 59 a § 1 st.

Fjärde stycket:

Av bestämmelsen framgår att förteckningen över närvarande medlemmar enhälligt eller efter omröstning blivit godkänd, gäller som röstlängd vid stämman.

Förslaget motsvarar i stort bestämmelsen i 60 § 2 st. andra meningen RNL men med den ändring att godkännande (och eventuell röstning) om förteckningen inte endast ska omfatta renskötande medlemmar utan alla närvarande medlemmar.

Femte stycket:

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 60 § 3 st. RNL.

69 §:

Endast redaktionell ändring. Uttrycket *denna lag* har ändrats till *detta kapitel*.

72 §:

Bestämmelsen rör frågan om myndighetsansvar vid bristfällig renskötelse.

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att Sametinget på begäran av en medlem i byn eller någon annan vars rätt är beroende därav ska söka träffa överenskommelse med byn om rättelse inom viss tid ifall renskötelsen inom en sameby är bristfällig.

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 72 § 1 st. RNL med den ändring att Sametinget ska ha myndighetsansvaret i frågan och inte länsstyrelsen. Ändringen är motiverat med Sametingets ställning som ansvarsmyndighet i rennärlingsfrågor.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår att Sametinget kan förorda syssloman att ta hand om renskötelsen i en sameby ifall överenskommelse inte kan träffas eller rättelse inte vidtas.

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 72 § 2 st. RNL med den ändring att Sametinget ska ha myndighetsansvaret i frågan och inte länsstyrelsen.

Tredje stycket:

Av bestämmelsen framgår att en syssloman har rätt till arvode från samebyn som bestäms av Sametinget.

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 72 § 3 st. RNL med den ändring att Sametinget ska ha myndighetsansvaret i frågan och inte länsstyrelsen.

73 §:

Endast redaktionell ändring. Uttrycket *denna lag* har ändrats till *detta kapitel*.

86 §:

Bestämmelsen rör frågan om medlemskap i koncessionssameby. Förslaget motsvarar i stort bestämmelserna i 86 § RNL.

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att för renskötelsen inom koncessionsområde skall det finnas sameby och att som medlem i sådan sameby ska räknas den som är registrerad i samebyns medlemsregister.

Andra stycket:

Av bestämmelsen framgår vem som ska registreras som renskötande medlem i koncessionssameby.

Förslaget motsvarar bestämmelsen i 86 § 1 st. RNL.

Tredje stycket:

Av bestämmelsen framgår att övriga bestämmelserna om samebyar och deras förvaltning som framgår i detta kapitel gäller i tillämpliga delar i fråga om sameby för koncessionsrenskötsel bortsett från de i punkterna 1 och 2 närmare angivna förhållanden. Dessa rör dels frågan om koncessionshavares röstning i förhållande till renlängd, dels frågan om koncessionshavare ska ingå i koncessionssameby styrelsen och leda renskötelsen inom byn.

Bestämmelserna i andra och tredje stycket innebär att icke-renskötande same kan ansöka om medlemskap i koncessionssameby.

89 §:

Bestämmelsen rör frågan om myndighetsansvar vid brister i koncessionsrenskötsel. Förslaget motsvarar i bestämmelserna i 89 § RNL bortsett från att uttrycket *verksamheten* har ändrats till *koncessionsrenskötsel*. Ändringen är motiverat med tanke på att även koncessionssamebyar kan bedriva annan verksamhet än renskötsel.

Myndighetsansvaret vid brister i koncessionsrenskötsel föreslås ligga kvar på länsstyrelsen. Detta har sin bakgrund i att koncessionsrenskötsel endast bedrivs i Norrbotten och att länsstyrelsen i Norrbotten därför har en särskilt sakkunskap kring denna form av renskötsel som Sametinget inte har upparbetat ännu.

97 §:

Bestämmelsen rör möjligheten att överklaga beslut fattat av en samebyns bystämma och frågan om instans vid överklagande. Förslaget motsvarar i huvudsak bestämmelserna i 97 § RNL.

Första stycket:

Av bestämmelsen framgår att ett beslut som fattats av bystämman, av styrelsen enligt 42 § eller av syssloman enligt 43 eller 72 § får överklagas av den som är medlem i samebyn om inte annat framgår av någon bestämmelse i 2 kap. samebalken. Förslaget motsvarar bestämmelsen i 97 § 1 st. RNL med tillägget *om inte annat framgår av någon bestämmelse i detta kapitel*. Tillägget är nödvändigt för att precisera att beslut av bystämman allmänt ska kunna överklagas om det inte finns en särskilt bestämmelse som klargör undantagsfall.

Andra stycket:

Av första meningen framgår att en sysslomans beslut enligt 43 eller 72 § ska överklagas hos Sametinget. Förslaget motsvarar bestämmelsen i 97 § 2 st. första meningen RNL med den ändring att beslutet ska överklagas hos Sametinget och inte hos länsstyrelsen. Ändringen motiveras med att syssloman utses enligt förslag till bestämmelser i 43 och 72 §§ av Sametinget.

Av andra meningen framgår att bystämmans eller styrelsens beslut enligt 42 § ska överklagas hos Sametinget. Förslaget motsvarar bestämmelsen i 97 § 2 st. andra meningen RNL.

Tredje stycket:

Bestämmelsen rör tider för överklagande. Förslaget motsvarar bestämmelsen i 97 § 3 st. RNL.

Fjärde stycket:

Bestämmelsen rör giltigheten av beslut som ändrats eller upphävts. Förslaget motsvarar bestämmelsen i 97 § 4 st. RNL.

99 §:

Endast redaktionell ändring. Uttrycket *denna lag* har ändrats till *detta kapitel*.

100 §:

Endast redaktionell ändring. Uttrycket *denna lag* har ändrats till *detta kapitel*.

Samebalken, 3 kapitel. Bestämmelser om Sametinget

Tredje kapitlet i samebalken utgörs av bestämmelser om Sametinget. Förslaget tar utgångspunkt i bestämmelserna i nu gällande sametingslag (1992:1433) vilka utgör bestämmelserna i detta kapitel. Utöver redaktionell ändring av 2, 15 och 51 §§ har endast den inledande bestämmelsen ändrats.

I övrigt har numreringen av paragraferna setts över på så sätt att paragrafer som tidigare har upphävts nu har tagits bort från nummerföljden.

1 §:

Av bestämmelsen framgår att kapitlet innehåller bestämmelser om Sametinget och att Sametinget både är en statlig myndighet och ett samiskt folkvald organ.

Förslaget motiveras med att det i portalparagrafen för kapitlet är angeläget att klargöra att benämningen *Sametinget* både benämner samernas parlamentariska församling och en statlig myndighet. Det föreligger således en viss risk för oklarhet kring vad som avses med benämningen Sametinget. Utifrån detta är det naturligt att det av portalparagrafen framgår att benämningen avser både myndigheten och parlamentet.

2 §:

Endast redaktionell ändring. Uttrycket *denna lag* har ändrats till *detta kapitel*.

15 §:

Endast redaktionell ändring. Uttrycket *denna lag* har ändrats till *detta kapitel*.

51 §:

Endast redaktionell ändring. Uttrycket *denna lag* har ändrats till *detta kapitel*.

Samebalken, 4 kapitel. Bestämmelser om samernas rätt att använda samiska i kontakt med vissa myndigheter

Fjärde kapitlet i samebalken utgörs av bestämmelser om samernas rätt att använda samiska i kontakt med vissa myndigheter. Förslaget tar utgångspunkt i bestämmelserna i nu gällande *lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk* och Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3).

Motivet för att föreslå särskilda bestämmelser beträffande samernas rätt att använda samiska är att samerna utgör ett urfolk i Sverige. Samernas historia och rättigheter inom den svenska nationalstaten är mot den bakgrund av en annan karaktär än vad som är fallet för de nationella minoriteterna. Det naturligt att detta framgår av den del av den svenska lagstiftningen som rör samerna.

Fjärde kapitlet samebalken innebär emellertid inga utökade rättigheter för samerna vad gäller att nyttja samiska än vad som framgår av nu gällande *lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*.

Förslaget innebär i all huvudsak att bestämmelserna i *lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk* som rör samer, samiska och samiska förvaltningsområden separeras från övriga bestämmelser och i stället ingår som ett kapitel i samebalken. Mot denna bakgrund finns det ingen anledning att lämna en särskilt motivering för varje bestämmelse i detta kapitel eftersom det endast är frågan om redaktionella ändringar som följer av förslaget om nuvarande bestämmelser separeras.

Av 21 § framgår att Sametinget genom rådgivning, information och liknande verksamhet ska bistå andra förvaltningsmyndigheter vid tillämpningen av bestämmelserna i kapitlet. Det är naturligt att Sametinget tilläggs dessa uppgifter för bestämmelser som rör samerna och samiska språkfrågor. I *lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk* nyttjas i motsvarande bestämmelse formulering